

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 27 (6976 - 6977)
1999 йил 19 август

Сотувда эркин
нархда

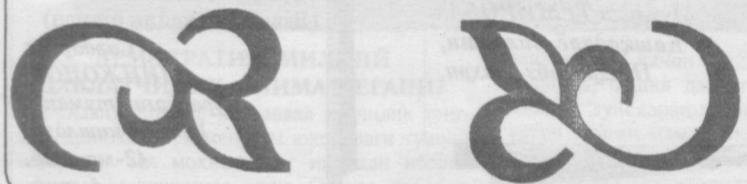
Обуна - узлуксиз жараён

Синфимиз 10 та Мактабимиз 100 дона...

Ассалому алайкум, сеvimли газетам. Мен синфдошларим билан бирга, ҳар бир сонингни сеvimб ўқиймиз. Тўғарагимиз аъзолари билан янги сонингни келишини интизорлик билан кутамиз. Айниқса, "Қулогинга тапим бор". "Бир бор экан..." "Хатлар тегирмони" номли саҳифаларининг жуда ёқтираман. Шунга ўхшаш қизиқ саҳифаларни яна кўпайтиришингни илтимос қиламан. Сен биз, ёш авлодларнинг сеvimли газетамизга айланиб қолдинг. Бу йил сенинг 70 ёшинг. Муборак бўлсин. Момом ҳам, отам-онаму, мен ҳам ўқийдиган сирдошим, маслаҳатгўйим, қадрдоним! Сен эса мухлисларингни соғинтирмай, ўз вақтида бизни йўқлаб келиб тур. Сирлашамиз сен билан, бир-биримиз билан ўртоқлашиб тенгдош дўстлар орттирамиз. Хуллас, сенинг ўрнинг катта. Бу йил сенга яна обуна бўламиз. Синфимиз ўн дона, мактабимиз юз дона обуна бўлади.

Шаҳноза АРЗИЕВА,

Андижон вилояти, 42-ўрта мактабнинг
7-«Д» синф ўқувчиси.

Атлас кўйлакли қиз

Кўчада атлас кўйлак кийган, сочини майда ўрган қизни кўрсатиб дугонам «Ану қишлоқини қара. Атлас «мода»дан қолган-ку. Сочини ҳам узун қилиб майда ўрибди», деди. Ҳар ким ҳар хил фикрлар экан-да. Мен шим кийиб, сочимни калта кесганимдан ўша қизга ҳавас қилиб қараб тургандим.

Атлас кўйлакли қиз, биламан, сен бизнинг суҳбатимизни эшитиб қолдинг. Тез-тез қадам ташлаб кўзимиздан йўқолдинг... Хафа бўлдинг, эҳтимол. Бизни мазах қилдинг, эҳтимол. Мазах қилсанг арзийди. Биз сен каби сочимизни майда ўролмаймиз. Чунки, калта қилиб қирқтириб олганмиз-да. Афсус. Бўйи етолмаган тулки узумни хом экан деганидек, дугонам ҳам аслида сенга ички ҳавас, ҳасад, туганмас изтироб билан ўша гапни айтди-да!

Мен атлас кийиб кўчага чиқаман. Сочларимни ўстираман. Мени кўрганлар ана ўзбек қизи келаяпти десинлар!

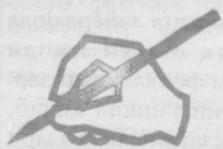
Зулфизар ЗОКИРОВА,
Тошкент шаҳар, Сирғали тумани,
10-синф ўқувчиси.

СЕНИНГ МУХЛИСИНГМАН

Ҳа, сенинг мухлисингман азиз газетам. Саҳифаларингни жонли дили билан ўқийдиган қизинг, мен ҳам сенда чиқинни жула-жула орзу қиламан. Ёзганларимни муносиб кўрсанг, кўзларим қаманиб, юрагим дук-дук уриб сени қўлга олган бўлардим.

ЮРТБОШИМИЗ

Юртбошимиз меҳрибон,
Тиним билмай елар у.
Бугун Хитойга борса,
Эртан Римдан келар у.
Дўстлик йўлини қуриб,
Эмин-эркин юрсам дер.
Юртдошларим шод кўриб,
Тўйларида турсам дер.

Муаттар ХАИТОВА,
Фарғона вилояти,
Бешариқ тумани,
26-ўрта мактаб ўқувчиси.

ТАВТИЛ ҚУНЛАРИДА

- Бизлар телевизорда
Концерт берар эканмиз.
Шеър ёдлайди Озода,
«Лазги»га уйнар Рамз.

ИРОДА

Ироданинг номини бугунги кунда нафақат ҳамма ўзбекистонликлар, балки бугун дунё спорт севарлари ҳам эшитиб ҳавас қилади. Чунки у 16 ёшида Туркия, Арабистон, Корея, Англияда ўзбек қизлари помидан майдонга тушиб, юртдошларнинг ишончини оқлади. Ирода 9 ёшидан спортчилар оиласида туниганиданми, теннисга бўлган маҳоратини намойиш қила бошлади. Пойтахтимизда қурилган теннис кортларининг юлдузига айланди. Эндиликда эса Ироданинг ютуқлари боис юртимиз Гимни нуфузли мамлакатларда янграб, унинг шаънига Ватанимиз байроғи ҳилпирамоқда. Нақдлар ҳаяжонли, гурурланса арзийдиган лаҳзалар-а! Айниқса, Англиядаги

Ўн беш бола бўлсак ҳам,
Боғча опам дер, каммиз.
Қизиқ, телевизорга
Қандай сизгар эканмиз?

Уимблдон турнирида қўлга киритилган биринчилик гуруҳларининг ҳавасини оширди. Ахир, тенгдошингиз сизнинг ёшингизда жаҳон кезса, олқишлар олса, ўзбек фарзандларига ҳавасланмай бўладими? Юртбошимиз табрини кўнглимни тоғдек кўтарди. «Тоғ юрак - соғ юрак эканлигини намойиш қилиб, ўз устимда тинимсиз ишлашим кераклигини ва бу меҳр ҳамда гурурларни қалбимга туйган ҳолда юртимиз байроғини осмонлардан туширмаслигим кераклигини дилдан ҳис қилдим»- дейди Ирода. Биз сенинг иродангга ишонамиз, Ирода. Ниятингга ет, ҳозир америкада экансан биз хуш хабар кутамиз.

ЭНДИ МАНҚУРТ ЭМАСМИЗ

Салом «Тонг юлдузи»!

Мустақиллик байрамига
саноқли кунлар қолди.
Саккиз йил ичида саккиз
ёшга улғайдим. Саккизинчи
синф ўқувчисиман. Ҳар йили
бу байрамни қувониб
қаршилайман. Йил ўтган
сари мамлакатимиз обод,
одамларимиз шод
бўлмоқдалар. Чунки,
озодлик, эрк кимга ёқмайди!

Тарихимиз биламиз,

Чин ўзбекмиз дея биз.

Юракларда қотмас муз,

Энди манқурт эмасмиз.

Келажакка тик боқиб,

Дилни орзуда ёқиб.

Хурлик сойида оқиб,

Асло манқурт эмасмиз.

Холида АКБАРОВА,

Сирдарё вилояти,

Меҳнатобод тумани,
1-мактаб.

БИЗ ОСМОН СЎРАГАНИМИЗ ЙЎҚ

Салом «Тонг юлдузи»! Ҳаётимизга кирган ўзинг. Ҳа, ҳайрон бўлма, сен билан 10 йил мобайнида сирдош бўлиб келдик. Боёвут туманидаги мактаб битирувчилари, жамми 19 нафар йигит-қизлар сенга умид билан мактуб йўлламоқдамиз. Чунки, бир вақтлар ўзингга хат ёзганимиздан кейин мактабимиз томи ёпилиб қолганди. Энди эса ўша чала битган кичкина мактабимиз таъмир талаб... Ўзи кичкина, лекин таълим-тарбияси кучли қадрдон гўшамиздан билимдон бўлиб учиб кетаяпмиз-у, барибир кетгимиз йўқ. Ҳозирдан оқ келишиб олганмиз. Саккиз нафаримиз худди шу мактабга ўқитувчи бўлиб келамиз. Катта бинолар кўз олдимизда битаяпти. Ниҳоллар дарахт бўлаяпти. Аммо ҳайронмиз, ҳамон мактабимиз чала, ишлари ўлда-жўлда... Қадрдон «Тонг юлдузи»! Уч йил аввал сенга ёзилган хат қалбимизга шуъла солганди. Ўша анъанани давом эттириб яна мурожаат қилапмиз. Болалар газетасида бизни танқид қилишибди деб, зора ҳаракатга тушиб қолишса-ю, қадрдон мактабимиз ёшариб, гўзаллашиб билим бермоқ учун болаларни бағрига чорласа.

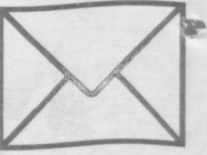
Ахир, биз осмон сўраганимиз йўқ-ку!

(Айтгандай биз мактабни битириб кетсак-да, «Тонг юлдузи»нинг ҳамшишалик ўқувчиси бўлиб қоламиз. Бу йил тўлиқ обуна бўламиз.

Сирдарё вилояти,

Боёвут тумани, 44-мактаб ўқувчилари.

САЛОМНОМА

Ассалому алайкум азиз мухбир ака-опалар. Мен яқинда ўн уч ёшга кирдим. Қишлоғимнинг гўзал табиати, қўшиқ айтиб оқайтган сой ва ариқлари, бол тутган ўрикзор ва шафтолизорлари менга илҳом бериб, шеърят чаманига бошлаганига эса анча бўлди. Қалбим ҳаяжонларини мисраларга сингдиришга ҳаракат қилаяпман. Ва сизларга қалбим ардоғларини йўллаяпман. Ахир, газета саҳифаларида нуқул тенгдошларимнинг шеърлари чиқаяпти-ку... Меники ҳам зора чиқса. Сизларга умид билан мактуб йўловчи фарғоналик қизингиз, Умидаойим.

ЁЗ БЎЙИ

Ёз бўйи боғ-роғлар бизни чорлади,
Ёз бўйи қўшиқлар куйладик қанча.
Фаройиб эртақлар дилни овлади.
«Гербарий»лар ҳам тўплаб қўйибмиз анча.

Ҳадемай оташ ёз қолади ортда,
Оташин орзулар эса чеки йўқ.
Бу шодон болалик, гуллик, лолалик.
Бир умр юракка қалаб борар чўғ.

Умида УЗОҚОВА,
Фарғона вилояти, Бешариқ тумани,
Раққон қишлоғи, 26-мактаб.

ЁШ МУХБИРГА ЭСПАТМА

Сен ўқишда, меҳнатда, интизомда ва жамоат ишида бошқа ўқувчиларга ўрнак бўлишинг керак.

Газетага мактаб за синфингдаги яхши ишларни, қизиқ воқеаларни турли тўғрақларда ҳунар ўрганаётган ўртоқларинг тўғрисида, далаларда, чорва фермаларида ота-оналарига кўмаклашаётган тенгдошларинг ҳақида, ёш табиатшунослар, ўлкасевар саёҳатчилар, жонкуяр етакчилар, соғ юрак- тоғ юрак эканини англаб, спорт билан жиддий шуғулланаётган тенгдошларинг ва уларнинг ишлари ҳақида ёзиб юбор.

Бир мақолада ҳамма нарсалар ҳақида ёзма, яхшиси, бир фактни олиб, уни мукамал ёритишга ҳаракат қил.

Камчиликлардан кўз юмма. Улар ҳақида дарҳол хабар қил, лекин ёзишдан аввал унинг тўғрилигини текшир.

Ўз деворий газетанингнинг актив мухбири бўл.

Бизга хабар ёзганда сиёҳ билан равшан ва пухта ёз.

Хат ёзганда қайси мактабда, нечанчи синфда ўқишингни, сен аъзо бўлган тўғрақ номини, исм-фамилиянгни тўла кўрсат.

Уй адресингни ҳам аниқ ёз.

Мен - Темирова МУХЛИСА.

Шаҳрисабданман. Мирзо Бедил номидаги мактабнинг 5-"А" синфида ўқийман. Оилада учинчи фарзанд, онамнинг эрка қизиман. Бизникида билим олишга жуда катта эътибор берилади. Шунинг учун ҳам саккиз ёшимдан бошлаб шеър ёза бошлаганман.

ОНА

Она бунчалар гўзал,
Она - улуг саждагоҳ.
Онамга битай газал.
Пойингиз деб чаман-боғ.

ОТА

Кеч бўлганда келасиз,
Тонг отганда кетасиз.
Ўз ўрнингиз биласиз,
Тиним билмай нетасиз?

Ўйлайсиз, нималарни,
Ишни, бизни, оламни?
Ишингиз ўнгдан келсин,
Ҳеч кўрмайлик аламни.

Мухлиса ТЕМИРОВА,
Қашқадарё вилояти,
Шаҳрисабз шаҳри.

MILITSIONER BO*LMOQCHIMAN

Salom, mening sevimli gazetam. Men seni har bir soningni qoldirmay, o*qib boraman. Tengdoshlarim ijodi bilan tanishtirayotganing uchun avvalo senga rahmat. Men bu yil 4-sinfni a*lo bahqlarga bitirdim. O*qituvchimiz Yulduzxon Ahmedova bizga tinchlik himoyasida bo*lgan militsiyalar haqida ko*p gapirib beradilar. Men xalqimiz tinchligi uchun jonini tikishga tayyor bo*lgan militsioner akalarimga juda havas qilaman. Maktabni a*lo baholarga bitirib, albatta militsioner bo*lamen.

Umidjon NAZAROV,
Buvayda tumanidagi
Amir Temur nomidagi 3-o*rtta maktab.

МАДҲИЯ ҚАНДАЙ ҚЎШИҚ?

Метрода кетаётган эдим. Вагондаги қизларнинг сўхбати ўз-ўзидан қулоғимга чалина бошлади. Улар эстрада гуруҳлари ҳақида сўзлашишар эди. Қайси гуруҳ зўрлиги ҳақида баҳс бошланди. Баланд бўйли бир қиз «Болалар» зўр деса, яна бири «Эй, «Аср»га ҳеч қайсиси етмайди»,- дейди. Шунда кўримсизгина, гўё улар орасига тасодифан кириб қолгандек ажралиб турган қиз «Энг зўр қўшиқ мадҳиямиз, ҳар куни қўшиқ билан дарсимиз бошланади-ку, мен ҳозир уйда ҳам шуни айтиб юраман»,- деди. Қизлар лабини бурди. Чидолмай «Тўғри-да, мадҳия ҳаммамизники, бу қўшиқ - Ўзбекистон фаҳри», - дегандим, улар «Ана, яна битта патриот»,- деб кулишди. Кўзимдан ёш чиқиб кетди.

Дўстларим, қачонгача юрт тупроғида яшаб, унинг неъматларидан баҳраманд бўламизу, аммо баъзиларимиз унинг байроғи, мадҳияси билан гурурлана олмаймиз. Ахир бу кунларга осонликча етмаганмиз-ку! Умуман, мадҳия қандай қўшиқ, уни турли гуруҳлар айтаётган ашулалар қаторига қўя оламизми? Сиз нима дейсиз?

Азизахон ИЛҲОМОВА,
Тошкент шаҳар,
Юнусобод туманидаги
302-мактаб.

УСТОЗЛАР БИЗ УЧУН ЎРНАК

1999- «Аёллар йили». Демак, аёлларимизни қадрлашимиз даркор. Бизнинг мактабимизда ҳам меҳрибон, оқила аёл муаллималар жуда кўп. Шулардан бири она тили муаллимимиз Манзура опа Кулниева бўладилар. Улар ўқувчилар билан доимо яхши муомалада бўладилар. Манзура опанинг қизиқарли дарс ўтишлари, ўқувчиларга меҳрибонлиги бизга жуда ёқди.

У киши ўз билимлари билан Олот туманидаги «Йилнинг энг яхши ўқитувчиси» танловида иштирок этиб, биринчи ўринга сазовор бўлдилар. Ўқувчиларни, Олий ўқув юртига тайёрлашда жонбозлик кўрсатиб келмоқдалар. Халқ оғзаки ижоди намуналарини тўплаб, улардан дарсларда ҳам фойдаланадилар. Манзура опа ўқувчилар билан синф хонасини ташкил қилиб, она тили ва адабиёти хонасини замонавий безатганлар. Ўзлари ҳам шеър ва мақолалар ёзиб турадилар. Манзура опа Кулниевага бутун синфимиз номидан Аёллар йилида соғлиқ, хотиржамлик, ижолларига омадлар тилаймиз.

Хурида ИБРАГИМОВА ва Юлдуз ОМОНОВА,
Бухоро вилояти, Олот туманидаги
22- ўрта мактабнинг 10- синф ўқувчилари.

ЎҚИШ, ЎРГАНИШ ДАВРИ

Ёшлик даври ҳеч қачон қайтиб келмайди. Бу даврда ҳар ким ўз қаламини билиб босиши, кўп яхши нарсаларни ўқиб, ўрганиши керак.

Баъзида ота-оналаримиз «Шўхлик қилаверсин, ҳали ёшда»,- дейишади. Шу фикр тўғримикин? Менимча йўқ. Шўхликда ҳам шўхлик бор. Шўх бола деб, онасини ҳам сўкиб турса, катталарга беҳурматлик қилса, унинг оқибати нима билан тугайди?

Ўз фарзандларини шўх деб, ақлни, одобни, билим олишни ўргатмаган ота-оналар кейинчалик пушаймон бўлиб қолишмасин.

Ундан кўра, ўқинилари учун барча шароитлар яратиб берсинлар, ахир айтишади-ку, ёшликда олинган билим- тошга ўйилган нақшдир, деб. Шундай экан, бекорчи ишлар билан шуғуллангунча фақат ўқиб-ўрганайлик.

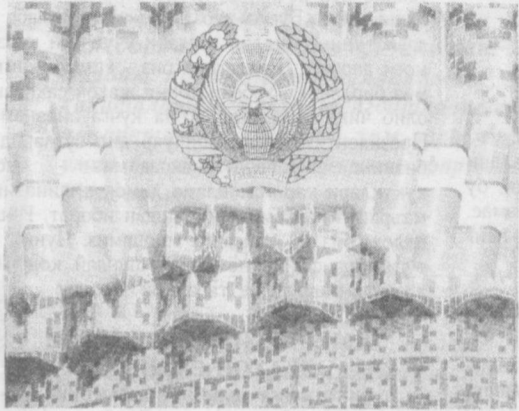
«Ҳозир таътил-ку, ўқини эса мактаб даврида ўқирмиз», - деган болалар ҳам топилади. Йўқ, таътил ҳам ўқини, ўрганиш даври.

Биз олаётган билим ўзимиз учун керак. Ватанимизнинг гуллаб яшнаши учун керак. Бу билимни биздан ҳеч ким тортиб ололмайди. Шунинг учун билим олайлик. Олганда ҳам пухта бўлсин.

Феруза ХОЛОВА, Тошкент вилояти,
Паркент туманидаги
29- мактабнинг 7-"А" синф ўқувчиси

Ўзбекистон Республикаси
мустақиллигининг 8 йиллигига

МУСТАҚИЛЛИГИМИЗ ТИМСОЛИ

Ҳар бир давлатнинг ўз Байроғи, ўз Герби, ўз Мадҳияси бўлади. Кўпчилик бу давлат рамзлари илғор Европада пайдо бўлган деб ўйлайди. Аслида эса бунинг акси.

Олимлар таъкидлашларича, Эрондан Олтойгача чўзилган улкан ҳудудда жойлашган

турк давлатининг ўз давлат рамзи бўлган. У "тамға" деб аталган. Бундан 2 ярим минг йил аввал ҳукм сурган бу давлатни Ўғузхон бошқаргани маълум. Ўғузхон давлатининг "тамға"си худди Германиянинг "хербо"си (герб) билан бир хил маънони англатган, вазифалари ҳам бир хил бўлган.

Ўзбек давлатчилигининг Мирзо Улуғбек ҳукмронлиги даврида ҳатто махсус "тамға солиғи" бўлган. Чет эллардан келаётган савдогарлар ватанимиз ҳудудига кираётиб "тамға солиғи" тўлашган. Ҳозирги Европада "таможня" сўзи ҳам бизнинг ўша "тамға божи" иборамиздан пайдо бўлмаганмикан?

Ўзбекистон мустақиллигининг илк давридаёқ (1992 йил 2 июль) ўз Давлат Гербини таъсис этди.

Юракка яқин миллий ифтихоримиз - Давлат Гербига бугун яна бир бор яхшилаб тикилмоқ, унга сажда қилмоқ ҳар биримизнинг фарзандлик бурчимиздир.

ЭЛЛИКҚАЛЪДА КОЛЛЕЖ ЎҚУВ ЙИЛИГА ТАЙЁР

Қорақалпоғистон республикаси Эллиққалъа туманидаги 25-касб-хунар коллежи тўла таъмирдан чиқди ва жиҳозланди. Бир сўз билан айтганда, коллеж ўқув йилига тахт қилиб кўйилди.

Мустиқилликнинг 8-йилида бу ўқув маскани 240 нафар ўқувчини ўз бағрига олади. Улар бу ерда чилангарлик, шофёрлик, ҳисобчилик, чеварлик, алоқачилик ва компьютер операторлик касбларини эгаллайдилар.

Коллеж қошида очилган телерадио аппаратура тўзатиш устахонаси, сартарошхона ва 2 та фирма дўкониди ўқувчилар амалиёт тажрибасини ўрганадилар.

МАКТАБ ЯНА КЎРКАМ БЎЛДИ

Бойсун туманидаги 39-мактаб таъмирдан чиқарилди. Ўқув йили охирилган кунлардаёқ халқ таълими ходимлари мактабни янги ўқув йилига тайёрлаш ишларини бошлаб юборишган эди. Бу ишда ҳомийлар ва ота-оналар ҳам фаол иштирок этдилар. Шу кунларда мактаб кутубхонасига етишмаётган дарслик ва қўлланмалар, жиҳозлар ва ўқув қуроллари сотиб олинмоқда.

Мактаб қошида ёзги болалар оромгоҳи ташкил этилган. Соя-салқин майдонларда ўнлаб қуйи синф ўқувчилари мириқиб дам олмақдалар.

Бундай дам олиш майдонлари Шўрчи туманидаги қатор мактаблар қошида ҳам ташкил этилди. Уларда кичкинтойлар ёзги таътилни мазмунли ўтказмоқдалар.

ДУНЁНИНГ ЭНГ БОЙ ОДАМЛАРИ УЛАРНИНГ МАБЛАҒИ, МУЛКИ

(миллиард доллар ҳисобида)

1. **Брунея султони** - 27.0; инвестиция, кўчмас мулк, нефть, газ.
2. **Уолтон оиласи** - 23.5; Wal-Mart тармоғидаги турли дўконлар.
3. **Марс оиласи** - 14.0; озиқ-овқат саноати, Mars hns.
4. **Минору Мори** - 13.0; Mori қурилиш компанияси, кўчмас мулк.
5. **Самуэл Й.Ньюхаус мл.** - 10.0; китоб-нашриёт ишлари.
6. **Саудия Арабистони Қироли Фахд** - 10.0; нефть.
7. **Жон Вернер Клугс** - 8.8; кўнгилочар (дам олиш) саноати.
8. **Гэд Розинг** - 8.5; нафақахўр.
9. **Буюк Британия қироличаси Елизавета II** - 7.8; кўчмас мулк, қимматли қоғозлар.
10. **Тоичи Таканана оиласи** - 7.1; қурилиш.
11. **Шайх ал-Сабох Жаббор Аҳмад** - 7.0; чет эл инвестицияси.
12. **Уильям Гейтс III** - 6.7; компьютер бизнеси
13. **Уоррен Баффет** - 6.4; холдинг.
14. **Роналд Перельман** - 5.9; ноширлик иши.
15. **Эни Кокс Чамберс** - 5.8; дам олиш саноати.

Азиз ёш иқтисодчилар! Бу маълумотлар "The Fortune" журналининг 1993 йил 28 июнь сонидан олинди. Биз бу маълумотни атайин бердик. Энди сиз газетамизнинг ўтган сондаги "Бойликни бойлик чакиради" мақоласидаги маълумотга қиёсланг ва биргина Билл Гейтснинг авлоди Уильям Гейтс бойлиги сўнги 5 йил неча марта орттирган. Ҳа-да, Гейтсларнинг мулки 1999 йил бошига ке-

либ 90 миллиард долларга етган. Ҳа, уларни ҳақиқий ишбилармон деса бўлади. Қолаверса Гейтсларнинг бахти бор экан, дунёда компьютер бозори ўсиб кетди.

Бундай ҳолатда банк фирма учун яна бир махсус ҳисоб очди, уни Депозит рақами дейдилар. Бу рақамга фирма омонатининг бир қисми ўтказилади. Бунда пулни янада кўпроқ фоиз билан қайтариш шарт бўлади:

ахир банк ҳам фирма билан, ҳам омонати билан ҳисоб-китоб қилишига тўғри келади.

Пул банкда мана шу тарика ишлайди.

Бироқ банк - фақат пулнинг уйи эмас. Банкда қимматли қоғозларни ҳам асрайдилар.

Банк турли ташкилотларнинг акцияларини ҳам сақлайди, бу хизматлари учун ташкилотлар банкка пул тўлайдилар. Ахир банк - зўр қоровул-қўриқчи!

Банк - нафақат й, у нафақат қоровул, айни вақтда банк пулни жамғарма сертификатига айлантириб берувчи ҳамдир.

Агар банкка зудлик билан пул зарур бўлиб қолса, у сизнинг пулингизни олади-да, ўрнига қоғоз беради. Бу қоғоз жамғарма сертификати деб аталади. Унда пулингизни қачон, қанча фоиз билан қайтариб бериш шarti ёзилган бўлади.

Ҳа, банкда иш кўп. Унинг ҳаёти жуда қизиқарли. Банк - сеҳргарга ўхшайди. Буни банкка иши тушган ёки унда ишлаган одамларгина яхши билишади. Агар сиз ҳам пулни ўстириш йўлини ўрганаёсангиз, энг аввало мана шу мақоламизни ҳеч йўқса 3-4 марта қайта-қайта ўқиб-ўрганинг. Сўнг...

ФИЛГА МУСИҚА ЧАЛИБ БЕРГАН УЧУН...

Ғонолулу ҳайвонот боғида ғайритабиий тартиб бузувчи одам қўлга олинди

Ҳайвонот боғига ташриф буюрган сайёҳлардан бири фил сақланаётган майдончанинг бўйи уч метрли бетон деворидан ичкарига ошиб тушади. Ва улкан филга гармон чалиб бера бошлади. "Филнинг оромини бузган" бу гуноҳкор қўлга олинди ва судга берилди. Унга "жонзотга шафқатсиз муносабатда бўлгани учун..." деб айб кўйилди.

БЎЎИШ ИККИ ЯРИМ МЕТРЛИ ҚИЗ

1964 йилнинг 26 июнида Хитойда, оддий ота-онадан ғаройиб-улкан қизалоқ дунёга келди. Бу қизчага Сен Чунлин деб исм қўйилди. Сен 4 ойлик чақалоқлик давридан бошлаб жуда тез ўса бошлади. У уч ярим ёшида унинг бўйи 1 м. 56 см., ўн уч ёшида 2 м., 17 см. эди. Сеннинг бўйи 2 м. 48 см.га етди. Бироқ бу унинг аниқ ўлчами эмасди. Чунки бу қизча-

нинг умумртқаси қийшайиб қолганди. Уни ҳеч вақт аниқ ўлчаб бўлмасди. Унинг кафти 25.5 см.га, оёғи 35.5 см.га етди. Афсуски, Сен Чунлин узоқ яшамади. У 17 ёшида қазо қилди.

БУЮК ШОИРГА АТАЛГАН УЗУН ДЕВОРИЙ ГАЗЕТА

Сытыквардаги мактаблардан бирининг ўқувчилари Александр Сергеевич Пушкин таваллудининг 200 йиллигига атаб ғаройиб деворий газета чиқардилар. Газетанинг узунлиги оз эмас, кўп эмас - 76 метр!

Бу "Пушкиннома"да ҳар бир синф ўқувчилари учун бир ярим квадрат метрдан жой ажратилди.

Афсуски, газетани яхлитича ёпиштириш учун яхлит жой топилмади. Ўқувчилар уни қисм-қисмларга ажратиб, мактабнинг учал қаватига ёпиштирдилар.

ҲАВОДАН СУВ ҲОСИЛ ҚИЛАДИ

Россия Фанлар Академиясига қарашли илмий тадқиқот институтлардан бирида селектив сорбект моддаси яратилди. У ҳаводаги намликни сўриб олиб, оддий тоза ичимлик сувига айлантириб беради.

Олимлар айтишларича, бир тонна сорбект ҳавоси нам жойлардаги кичикроқ бир қишлоқни тоза ичимлик суви билан таъминлай олади.

ТАРБИЯЧИЛАР КЎРИК-ТАНЛОВИ

Тошкентда, "Трактор-созлар маданият саройи"да Мирзо Улуғбек тумани ПТБ (халқ таълим бўлими)га қарашли 131, 383, 378, 222, 504-болалар боғчалари тарбиячиларининг "Йил тарбиячиси" кўрик-танлови бўлиб ўтди. Тадбирни 134-болалар боғчаси мудираси Аҳмаджонова Ҳамида Фуломовна олиб борди.

Кўриқнинг биринчи шартига кўра тарбиячилар турли саҳна кўринишлари орқали ўзларини таништиришлари керак эди.

Самукова Муяссар (131-б/б) ўз касби ҳақида кўшиқ ижро этди, болалар унга жўр бўлди.

Сафоева Гулчехранинг (383-б/б) болалар билан биргаликда бешик, беланчак тузаш, унга болани белаш, тандирга нон ёпиш, ўчоқда овқат пиширишни; тўптош, арқонда сакраш, кураш тушиш, топишмоқ айтиш, ҳадис-у ривоятлардан ёд олишни тарғиб қилиши кечага янада файз киритди.

Ҳайруддинова Шаҳноза (378-б/б) ҳам ўз тарбияланувчилари билан биргаликда "Бизнинг боғча" номли кўшиқни ижро этди. Улуғ сиймоларни билиш кераклиги, қуш қафасини тоза тутиш, меҳнатсевар бўлишни ўргатиш ҳақида саҳна кўриниши намоиш қилди.

Эгамбердиева Марғуба (222-б/б) "Минг бир кеча" эртагидан саҳна кўрсатди. Болалар билан тинчлик мавзусида апликация ясаб, қоғоздан қилинган каптарчалар, шарлар ёрдамида осмонга парвоз қилди.

Исомутдинова Шоира (504-б/б) тарбиячи, касби, меҳнатини реклама қилиш усули билан шартнинг мазмунини очиб берди.

Кўриқнинг иккинчи шarti Ўзбекистон Республикаси "Таълим тўғрисида"ги Қонунни ва Қадрлаш тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш бўйича қилинаётган янгича иш кўринишлари асосида бўлиб, "Баркамол авлодни тарбиялаш менинг орзуим" мавзусида бўлди.

Бу шарт ижросида болалар фаол қатнашдилар. Аynиқса, 504-боғча тарбияланувчиларининг Ўзбекистон, мустақиллик, Президентимиз, давлат рамзлари - Давлат байроғи, Тамғаси, Мадҳияси, Асосий қонуни ҳақида чуқур ва атрофлича маълумотга эга эканлиги томошабинларни ҳайратга солди. Уларнинг келажакда амалга оширмақчи бўлган ўз лойиҳалари диққатга сазовордир.

Беҳзод: Менинг лойиҳам

бўйича XXI асрда чет эл боғча болалари, тарбиячилари Ўзбекистонга тажриба ўргангани келадилар, чунки бизнинг диёримиз энг ривожланган мамлакатлар қаторидан жой олади.

Дадахон: - Мени лойиҳамда, чиқиндилардан фойдали нарсалар тайёрлайдиган роботни ифодаладим.

Мадина: - Менинг лойиҳамда сайёраларни ўрганиш мақсади баён этилган.

Болаларнинг буюк алломалар ҳақидаги билимлари, ёддан айтган ғазаллари-ю чистонлари, инглиз тилида кўшиқлари ҳайрат аъзоларини ҳам ҳайратга солди.

Тарбияланувчилардан бир гуруҳи эртақ қахрамонлари тимсолларини гавдалантирдилар ва табиатни авайлаш мавзусида саҳна кўриниши кўрсатишди.

Танловнинг учинчи шартига тарбиячиларга услубий ва педагогик вазиятга оид савол-жавоблар бўлди. Тарбиячилар бу шартда

ўзларининг зукколигини, билимдонлигини, ҳозиржавоблигини намоён қилдилар.

"Аёл дунёни тебратар" шarti бўйича тарбиячилар ўзи тиккан кўйлақларини намоиш қилишди, рақсга тушишди, кўшиқ куйлашди, ёддан шеър айтишди, соч турмаклаш намуналарини кўрсатишди ва тортни безаш маҳоратларини кўрсатдилар.

Сўнгги шарт қийтиқ матолардан эртақ қахрамонларини ясаб, саҳна кўриниши ижро этиш эди. Тарбиячиларнинг мўъжизакорлиги шу шарт ижросида намоён бўлди.

Ҳайрат аъзолари М.Х.Ахмедова, М.И.Мусаева, Ф.Раҳимова, С.С.Исақова, Ш.Шуқуровалар биринчи ўринга М.Самуковани, иккинчи ўринга М.Эгамбердиевани, учинчи ўринга Ш.Исомуддинова, Г.Сафоева, Ш.Ҳайруддиноваларни лойиқ деб топдилар.

ХАЙР БОҒЧА, САЛОМ МАКТАБ

Бугун тўнғич болажонимнинг боғча билан хайрлашув эрталиги. Юрагим хапқириб, қалбим қалқиб кетяпти. Менинг "эркатой", "ширинток", "ақлтой" болам энди катталардек жиддий, ўйчан йигитча бўлиб улғайди.

Боғчага қадам қўйишим билан байрамона кайфиятга дуч келдим. Ҳовли супуриб-сидирилган. Байроқчалар, шарлар янада кўркамлик касб этган. Боғчанинг мусиқа хонаси ота-оналар билан тўлган. Улар ҳам болаларнинг байрамона чиқишларини кўргани келишган. Тарбияланувчилар кечага пухта тайёрланишибди. Улар улуғ алломалар сиймоларини гавдалантириш билан бирга, ғазаллар, чистонлар, ўғитларни ёддан айтиб беришди.

Зарчопон, салла, зарли махси кийган Амир Темур, Мирзо Улуғ-

бек, тиллақошли, хонатласга бурканган Увайсий ва Нодирабегимлар томошабинларни ҳайратга солди.

А.Ориповнинг "Ўзбекистон-Ватаним маним" шеърини болаларнинг барчаси ифодали қилиб айтиб беришди. Қизчаларнинг рақслари, кўшиқлари байрам руҳини янада кўтарди. Кеча сўнггида болалар боғча мудираси Фуломова Муаззам Самиевнага, услубчи Ниёзметова Нурия Абдуллаевнага, ҳамшира Арипова Гўзал Музраповнага, ошпаз Курбо-

нова Мухайё Эргашевнага, мусиқа ўқитувчиси Фаттохова Рима Николаевнага, рақс ўқитувчиси Райхон Рашидовналарга атаб алоҳида-алоҳида шеър, кўшиқ, рақс билан ўз миннатдорчиликларини изҳор қилдилар.

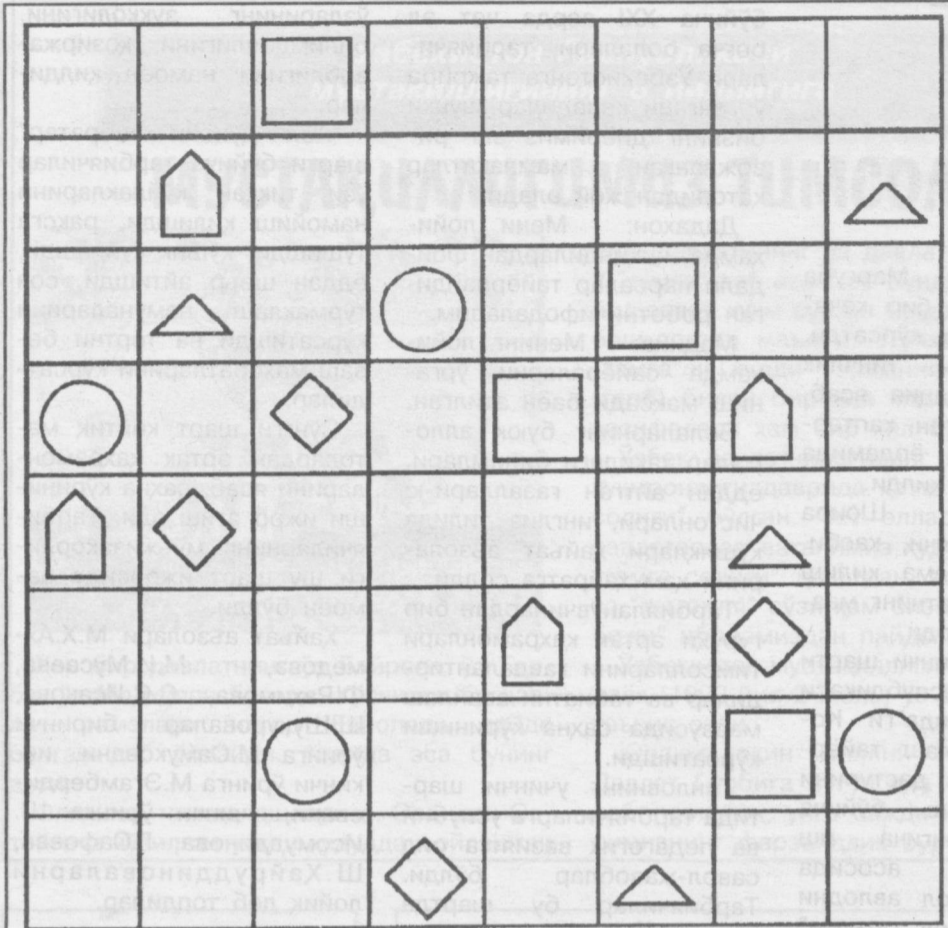
Шундай одобли, ахлоқли, билимдон болалар тарбиячи Сирожиддинова Мунаввар Давлатовна ва тарбиячи Тўлаганова Насиба Исмаатовналар гуруҳ битирувчиларидир. Албатта тарбиячиларга канча раҳмат десак ҳам, шунча камлик қилади. Чунки

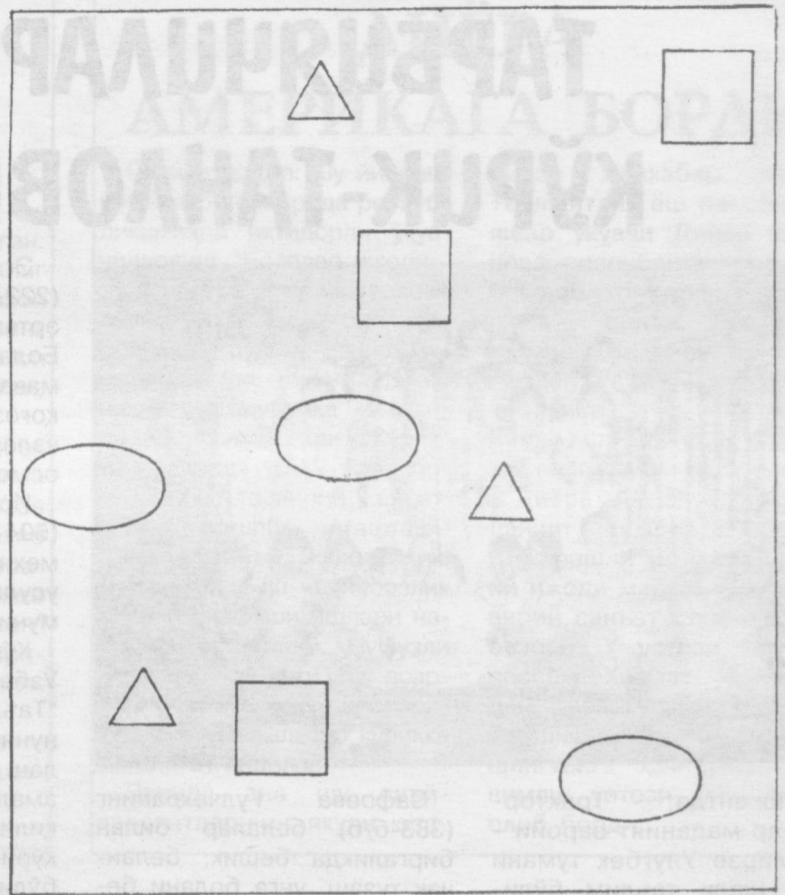
йигирма-йигирма беш нафар болалар билан хар куни, кун бўйи шуғулланиш учун қанчадан-қанча куч, ирода, сабр-тоқат, матонат керак бўлади. Шунингдек, ота-оналарнинг ишончини оқлаш, болаларни соғ-саломат уйга кузатишдан ташқари, етук-баркамол инсон бўлиб улғайишлари учун ҳаракат қиладилар. Мирзо Улуғбек туманидаги шундай фидойи тарбиячилар ишлайдиган 504-боғчада менинг ҳам фарзандларим таълим-тарбия олаётганидан беҳад хурсандман. Келажакда буюк давлатга соғлом авлодни етиштираётган меҳри дарё тарбиячиларимиз ишларига зафарлар тилаймиз.

Муҳаррам ПИРМАТОВА,
Малика ХАЛИЛОВА
туширган суратлар

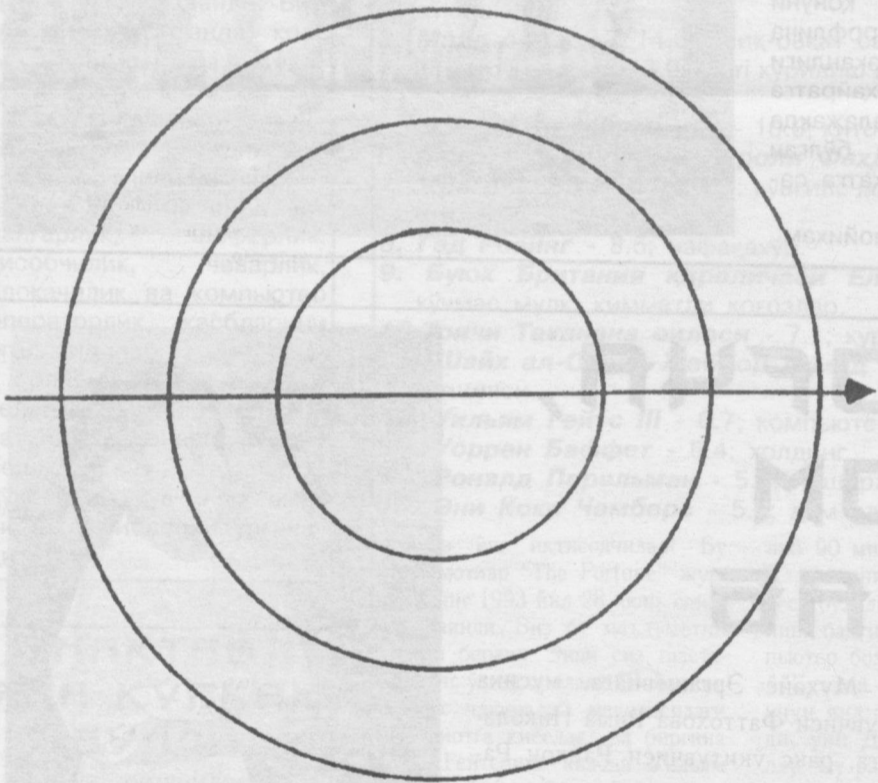

ЮҚОРИДАГИ РАСМНИ БЕШТАГА ШУНДАЙ БЎЛИНГКИ, ҲАР БИРИДА ШАКЛЛАРДАН БИТТАДАН БЎЛСИН

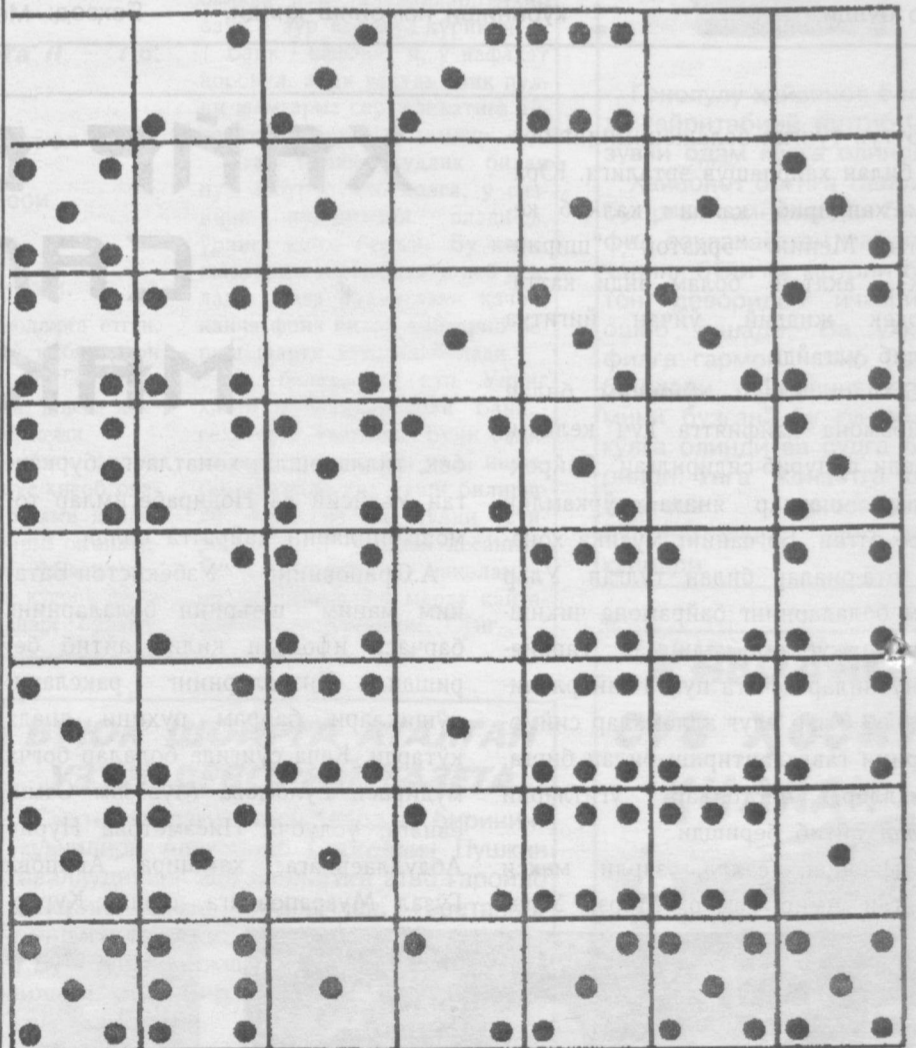

ЮҚОРИДАГИ КАТТА ТЎРТБУРЧАКДАН ЧИҚМАГАН ҲОЛДА УЧТА БИР ХИЛ АЙЛАНА ЧИЗИНГ. УЛАРНИНГ ҲАР БИРИДА БИТТАДАН ЭЛИПС, УЧБУРЧАК ВА ТЎРТБУРЧАК БЎЛСИН

ҚАЛАМИНГИЗНИ ҚОҒОЗДАН УЗМАЙ ТУРИБ ШУНДАЙ ШАКЛ ЧИЗА ОЛАСИЗМИ? ЧИЗИҚЛАР БИР-БИРИНИ ДАВОМ ЭТТИРАДИ, ЛЕКИН ТАКРОРЛАМАЙДИ

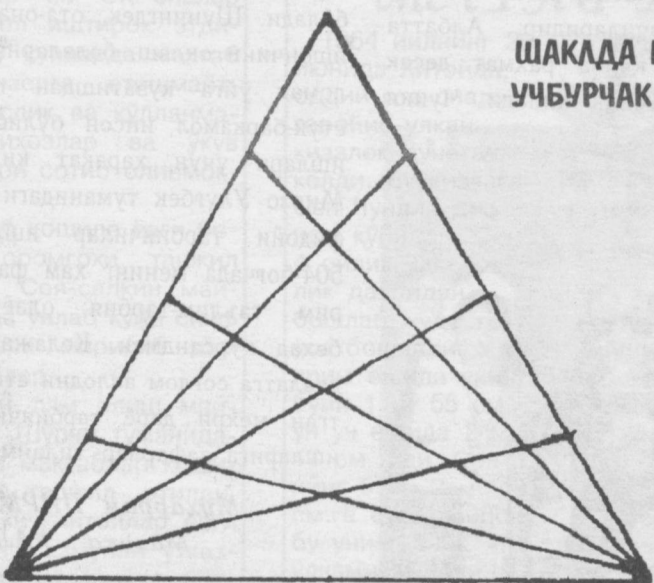
ДОМИНОЛАРДАН ЙИҒИЛГАН ШАКЛНИ 28 ТАГА БЎЛИНГ. МАСАЛАН:

Шаклда қуйидаги доминолар мавжуд:

- 0-0
- 0-1 1-1
- 0-2 1-2 2-2
- 0-3 1-3 2-3 3-3
- 0-4 1-4 2-4 3-4 4-4
- 0-5 1-5 2-5 3-5 4-5 5-5
- 0-6 1-6 2-6 3-6 4-6 5-6 6-6

ШАКЛДА НЕЧТА УЧБУРЧАК БОР?

НОЧИҲМАР

СОЧИҲМАР

1. Нимани сўйса қон чиқмайди?
2. Қанақа нарса ҳеч қачон камаймайди?
3. Қалла қачон енгил бўлади?
4. Қайнайди, лекин исимайди. Нима бу?
5. Болани қулоғини бураса нима бўлади?
6. Болалар қанақа уйни яхши кўришади?
7. Иқтисодга кўпроқ нима халақит беради?
8. Қулоғи бор, лекин қулоқсиз. Нима бу?
9. Туянинг бўйни нега эгри-бутри?
10. Нега тешиқкулчанинг ўртаси тешиқ?

1. Қовунни.
2. Йўқ нарса.
3. Чўнтак оғир бўлса.
4. Булоқ.
5. Овози чиқади.
6. Бурчаксиз уйни.
7. Қорин.
8. Қозон.
9. Ичган суви тўкилиб кетмаслиги учун.
10. Шамол ўтиб туриши учун.

Илҳом ЗОЙИР.

БИЗНИНГ МАРЖИМА

Ўқитувчи: - Биздан Хитой узоқми ёки ой?
Ўқувчи: - Биздан Хитой узоқ.
Ўқитувчи: - Нега бундай деб ўйлайсан?
Ўқувчи: - Чунки биз ойни қоронғида ҳам кўраверамиз. Хитойни эса кўра олмаймиз...

Ник: - Ёмғир нима ўзи, ойижон?
Онаси: - Ёмғир ёққан вақтда олма, ўрик ва турли ўсимликлар ўсади, кўкаради...
Ник: - Унда нега ёмғир йўлақларга ҳам ёғади?
Уларда ҳеч нарса кўкармайди-ку?

- Рим қачон қурилган, - сўради ўқитувчи.
- Кундузи ва кечаси...
- Сенга буним ким айтди?
- Ўзингиз айтдингиз-ку, Римни бир кунда қуриб бўлмайди, деб...

- Хўш, бугун дарсда ҳеч кимга халақит бермадингми? - сўради дадаси ўғлидан.
- Йўқ, дарс вақтида мен даҳлизда турдим, - жавоб берди ўғли.

- Ўғлим, ўрнингдан тур, қуёш тепангга чиқиб кетди-я, - онаси уйқудан турғизмоқчи бўлди.
Ўғли эриниб деди: - Қуёш соат олтида уйқуга кетади, мен эса соат 9 да ухлайман.

Инглиз тилидан Сафарали ХОЖИЕВ таржимаси,
Сирдарё вилояти, Нуробод қишлоғи,
4-ўрта мактаб ўқувчиси.

ШАҲНОЗ

Санобар Қодирова.

Бекатдаги симёғочга ёпиштирилган эълонларни иккита қиз ўқиб турибди.
Дилноза: - Шаҳноз, манави эълонни қара. (Ўқийди)

Келинлар конкурсини эълон қиламиз! Улар кир юва олиши, ойна артиши, дазмол қилиши ва бошқа уй юмушларини бажара олишлари шарт. Конкурс натижаси ҳафта охирида эълон қилинади. Танловда барча ёшдаги қизлар қатнашишлари мумкин.

Шаҳноз: - Вой, Дилноз, менимча қуёв бўлмиш йигит жуда гўзал бўлса керак, бўлмаса, танлов эълон қилиб ўтирармиди?

Дилноза: - Тўғри айтсан, ҳозир шаҳарни юз марта кезиб чиқсанг ҳам кўнглингга ёқадиган бирорта йигитни учрата олмайсан.

Шаҳноз: - Ўзиям, ўқимишли, жуда одобли йигит бўлса керагов...

Дилноза: - Э, гапни чўзиб нима қиламиз, юр кетдик, ундан кўра бориб, танловда қатнашамиз.

(Келиб эшик қоқишади. Ичкаридан ҳассага таянган, кўзига кўзойнак таққан қари кампир Ҳадича хола чиқади).

Ҳадича хола: - Келинлар, айланайлар, уй кўтарай десам, қувватим йўқ, ўғлим билан келиним дам олишга кетганига рошпа-роса бир ой бўлди. Кир ювай десам, қўлим ярамади. (Қизлар ичкарига киришса, яна олти-еттигача қизлар хизмат қилишяпти).

Шаҳноз: - Холажон, сиз ҳеч ҳам ўзингизни уринтирманг, биз ҳам қарашиб юборамиз.

Дилноза: - Келинг, сиз ошхонада чой ичиб ўтира туринг. (Чойдан қуйиб узатади).

Ҳадича хола: - Вой умрингдан барака топурлар-ей, қўлинг дард кўрмагурлар. Қизлар музыка оҳангида хизмат қилиб кетадилар. Ниҳоят ишлар тугагач, қизлар кампир тепасига келадилар).

Шарифа: - Холажон, энди бизга қуёв бўлмиш неварангизни кўрсатсангиз.

Ҳадича хола: - (Чақиради) Илёс, ҳой, Илёс...

(Кичкина, тишлари кемтик етти яшар Илёс югуриб келади).

Илёс: - Лаббай, бувижон, (Қўли кўксига, бошида дўппи, қаддини ростлаб, қизларга уялиб бир-бир қарайди).

Ҳадича хола: - (Илёсни елкасига қоқиб, уни кўрсатади). - Мана, қуёв бола.

(Қизлар қиқирлаб кулиб, уялиб қараб қоладилар).

КЕШИБ ҚОЛМА, ҚАЛДИРҒОЧ

Баҳор кунларининг бири эди. Айвонимизнинг шифтига қалдирғоч ин қура бошлади. Укам уларни ҳайдайман деганида, ойим урушиб бердилар:

«Уларга озор бермагин, қалдирғоч уйга бахт олиб келади», - дедилар. Бу гапга бувам ҳам кўшилдилар.

- Болам, қалдирғоч ин қурган уй тинч, осойишта бўлади, кимки уни уйини бузса, тинчлиги йўқолади.

Орадан бир ҳафта ўтар-ўтмас қалдирғочларнинг уйи битди. Кўп ўтмай бола очди. Ҳар гал полапонларининг чийиллашини эшитганда, укам мириқиб-мириқиб кулади. Айтишларича, қалдирғочга уйимиз ёқиб қолса, уни бир умр тарк этмас экан. Ёмонлик кўрса қайтиб келмас экан. Мен хоҳлардимки, қалдирғочимиз уйимизни бир умр тарк этмасин.

Дилноза Қодирова, Фарғона вилояти,
Ал-Хоразмий номидаги 33-ўрта мактабнинг
6-«А» синф ўқувчиси.

ЭССИЗ... КИТОбЛАР!

Бизнинг кутубхонамизда 8000та китоб бор эди. Афсус, шунча китобдан 2000 тагина қолибди, - дедилар қуюнчақлик билан кутубхоначи опамиз.

Бунинг сабабини сўраганимизда, кутубхоначимиз:

Баъзи болалар кутубхонага аъзо бўлишган. Улар 4-5 талаб китоб олишади. Лекин қайтариб беришмайди.

Тўғриси, кутубхоначи опамизга раҳмим келиб кетди. Улар энди ёзнинг иссиқ кунда ўша болаларнинг уйларига бориб, китобларни олиб келишлари керак. Шунда баъзи болаларга нисбатан менда аллақандай туйғу пайдо бўлди. Уларни балки ёмон кўриб кетгандирман. Агар озгина виждон бўлганда, китобларни ўз вақтида олиб келибтопширган, кутубхоначи опамизни ҳам сарсон қилмаган бўлишарди. Биз бу гаплардан сўнг бир ташаббусга қўл урдик. Ҳаммамиз иккитадан мактабимиз кутубхонасига китоб олиб келиб беришни бошлаб юбордик. Кутубхонамизни янада мазмунлироқ, янги-янги китоблар билан бойитамиз.

Мадина АҲМЕДОВА,

Самарқанд
вилояти, Иштихон туманидаги,
30-ўрта мактабнинг 7-синф ўқувчиси.

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Муассислар:

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ДАВЛАТ МАТБУОТ ҚўМИТАСИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАБЛИМИ ВАЗИРЛИГИ,
«СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН»
ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИ

Бош муҳаррир: Умида АБДУАЗИМОВА

ТАҲРИР ХАЙЪАТИ:

Йўлдош САИДЖОНОВ, Омон МАТЖОНОВ,
Гулнора ЙўЛДОШЕВА, Мукаррама МУРОДОВА,
Мирзапўлат ТОШПўЛАТОВ, Музаффар ПИРМАТОВ,
Баҳодир ТОҒАЕВ,
Равшан ҚАМБАРОВ.

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Ҳажми 1 босма табоқ. Буюртма — **К-7316**. 43.351 нусхада босилди. Қоғоз бичими — **А-3**. Босишга топшириш вақти **19.00**. Топширилди — **18.00**

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137
Манзилимиз: 700129,
Тошкент шаҳри,
Навоий кўчаси, 30 уй.
Нашр кўрсаткичи:
№ 64563

Телефон:
144-62-34

ТОНГ ЮЛДУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсмирларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 28 (6997 - 6998)
1999 йил, 3 сентябрь

Сотувда эркин
нархда

Мамлакатимизда озодликнинг 8 йиллик тантаналари зўр кўтаринкилик билан нишонланмоқда. 8 йил мобайнида биринчи синфга борган ўқувчи оугун ҳарф таниб, билимини анча кенгайтирган. Уша даврда туғилган чақалоқ эса мактабга қатнай бошлаган...

Ҳа, 8 йил салмоғи, воқеа-ҳодисалари билан залворли. Кўчаларимизни тўлдириб чопқиллаб юрган Нексия, Тико, Дамасларда кўрамиз унинг қанчалик ҳаётимиз учун аҳамият кашф этганини! Байроғимизни ҳилпиратиб, осмон узра ер шарининг турли бурчакларига қатнаб турган самолётларимиз, поезд ва кемаларимиз ўзбек номини эллараро, диллараро ташимоқда экан, шодмиз, озодмиз!

Дунёни шўх кулгулар жаранги билан тўлдирётган азиз болажон!

Сен ҳозирча озодлик нашидасини унча ҳис қилмасан. Боболаринг, момоларинг ҳаёти, қувонч ва ширин ташвишлари сенга уни аста-секинлик билан сўйлаб бериши мумкин. Кечагина рус тили иккинчи она тилимиз, деб дарс тинглаган (ахир она ягона бўлади-ку) ака ва оналарингнинг мағрур

ҚИШЛОҒИМИНИ ЯХШИ КЎРАМАН

нигоҳида ҳам озодлик суратини кўришинг мумкин. Демак, ўз она тилимизга дилимиздагиларни кўчирадиган бўлибмиз-да,

деясан, балли. Дилдаги тилга чиққан, қуллик, мутеълик дунёларини йиққан ОЗОДЛИК бизга эшиқимизни ҳам қайтариб берди. Бўйнига қизиқ галстук боғлаб, барабанлар чалиб, юртинини

доим тайёрмиз, дейишга ўргатилган сен тенги болакайлар бир вақтлар пахта ўзбек халқининг миллий ифтихори, деб пахта этиштирар, уни чаноғида қолдирмай терар ва ўзи барйбир бойимас эди. Сени кутаётган мактаблар, лицей ва коллежлар бугунги кунда янгича дунёқараш, шаклланиш ва инсонийликка қадамнинг илк гўшасидир. Разм сол,

эхтимол, сенинг қишлоғингда, маҳаллаиғ ёки шаҳарчаиғда ҳам замонавий бинолар қад ростлагандир? Кичик корхоналар: нон, макарон, музқаймоқ... ишлаб берадиган

майдонига айланган. Демак, кимдир гишт ташимоқда, лой қормоқда, пойдевор тикламоқда. Шундай экан, бугунги кунда мустаҳкам ва кўркам бино битиши учун меҳнат машаққатлари, етишмовчилик, камчиликлар ҳаммамизда мавжуд. Ахир, тикланиш, қурилишнинг ўзи бўлмайди-да. Ахир, мустақилликнинг йўли фақат фаровонлик эмас, бунинг учун кекса-ю-ёш меҳнат қилиши, тикланмоғи, қад ростламоғи учун қатъий курашмоғи лозим. Узоққа бормай, ўз хонадонингиз, оилангизни кўз олдингизга келтиринг: Айтайлик, катта акангиз, келиннинг ва икки жиянингиз билан рўзгорини бўлак қилди. Бунинг учун уй солди, сигир-бузоқ олди, таңдир қурди, чойнақниёла, қозон дегандек... Ҳаммаси бир кунда, бир вақтнинг ўзида бўлмайди-да, тўғрими? Бунинг учун сиз ҳам қараб турмадингиз, ота-онангиз-у, акангизнинг дўст-ўртоқлари ҳам! Мусулмончилик аста-секинлик, дегани шу

корхоналар ҳам- биз учун.

Кийимлар ҳам, кўринишлар ҳам ўзгармоқда: Америка жинсиси, француз духиси ўз йўлига-ю, узун сочли қизалоқлар, ўзбекча дўпчилар кийган болакайлар... Яна уларнинг ўз тилини мукамал билиши баробарида дунёвий тилларда ўқиши, баҳсга киришишини айтмайсанми! Хуллас, гурурлансак, қувонсак арзийдиган ҳолатлар кўп.

Лекин ҳозирча мамлакатимиз қурилиш

Мухаррир минбари

бўлса керак-да. Сабр билан, бардош билан ёруғ манзиллар сари одимлаётган кушларимизда сизлардан жуда кўп мактублар келмоқда. Мустақилликни ҳис қилиб, қалби тўла гурур билан Зангиота туманидаги 16-ўрта мактабнинг 8-синф ўқувчиси Дилбар Отажоновна сизнинг туйғунгизни бир оғизгина «Қишлоғимни яхши кўраман»-, деган сўз билан ифодалади. «Мирзо Улугбек номидаги қишлоғимизда янги бинолар қад ростламоқда, одамлар турар жойларини яхшиламоқда, ҳаммадан ҳам мактабимиз атрофидаги ташландиқ жойни кўкаллаштирилиб, Муқаддас она ҳайкали ўрнатилди. Мен ОНА пойида таъзим бажо қиларканман, она қишлоғимни янада яхши қўриб кетдим. Мен қишлоғимдан ҳеч қаёққа кетмайман...»

Туғилган жойига меҳри беқиёслар катта юртининг чинакам фидойи ўғил-қизларидир.

Мустақиллик байрамингиз муборак бўлсин!

Ёзги таътилда Бурчмулло тоғидаги аямларнинг ишхонасига тегишли оромгоҳда дам олдим. Қайтиб келсак, шаҳримиз шундай чиройли бўлиб кетибди. Бинолар қанчалик яхши бўлиб кетганини биламан. Ахир, биз мустақилликимизнинг 8 йиллигини байрам қиламиз-да. Мен аям билан шу мавзуда гапиришни жуда яхши кўраман. Аям опам икковимизга доим:

Мадҳия айтилганда, ўн қўлларини кўксинга қўйиб, тик туриб эшитинлар,- дейди.

Сабабини биласизми? Мен биламан: Чунки биз бу озодликка жуда қийналиб етганмиз. Қанча-қанча жасоратли ота-боболаримиз ҳам ҳалок бўлганлар. Дунёдаги ҳамма миллатлар ҳам мадҳия ва байроққа эга эмаслар-ку, ахир. Бу гапларни ҳам аямдан эшитганман.

Икковимиз қолдик, дегунча саволга тутаман:

Ая, 1991 йилнинг 1 сентябрида ерда эдингиз?

Уйда эдим, ўғлим.

Байрамга чиқмаганмисиз? Амир Темур ҳайкали олдига келмаганмисиз? Гул-чи,

МЕН ОЗОДЛИК БОЛАСИМАН

қўймаганмисиз?

Аям менга унда ҳали Амир Темур ҳайкали йўқ эканини айтади. Темурийлар тарихий музейи ҳам, Алишер Навоий номидаги миллий боғ ҳам мана шу 8 йил ичида

қурилибди. Чемпион бўлиб турли шаҳарларда Ўзбекистон байроғини кўтарган чемпионларимиз ҳақидаги ҳикоялари ҳам менга ёқади. «Тико», «Дамас», «Нексия» лар ҳам Ўзбекистонимиз

машиналари. Аям доим менга: - Ўғлим, зўр ўқи, яхши ўқиб, конкурсларда голиб чиқсанг, Америкага бориб ўқийсан,- дейдилар. Мен бўш вақтларимда опам билан инглиз тилидан дарс тайёрлаймиз.

Келажакда яхши кинофильмлар ишлайдиган режиссёр бўламан. Ҳозир «Тонг юлдузи» газетасини ўқийдиган барча дўстларимни Мустақиллик байрами билан табриклаб, бир шеър йўлайман.

Айвон олади кўш терак,
Ҳар кун битта хуш дарак,
Ватан мустақиллиги,
Ҳаммамизга муборак.

Нажот АБЗАМОВ,
64-ўрта мактабнинг
4-синф ўқувчиси.

Афинадан салом!

Салом, ўзбекистонлик дўстлар! Биз онам, дадам ва синглим Христина билан узоқ Греция давлатининг Афина шаҳридан сизнинг гўзал Ватанингизни, Мустақиллик байрамини кўришга келдик. Тошкент гулларга ва фаввораларга бой шаҳар экан. Мен шаҳрингизда жуда кўп дўстлар орттирдим. Менга Тошкентнинг ўзбекча палови жуда жуда ёқди. Ўзбек болаларининг шўх, қувноқлигини айтмайсизми?! Улар ўз Ватанини жуда ҳам севишаркан. Биз ойм билан бозорга бордик. Умримда бунақа катта, кўркам бозорни кўрмаган эдим. У ердаги қовун-тарвузлар ва айникса, анжирининг ширинлиги менга жуда ёқди. Қандай бой ва гўзал, жаннатмакон шаҳар эгаси экаңсизлар. Бизнинг шаҳримиз ҳам қадимий ва навқирон. Мен Афинадаги 16-мактабда ўқийман. Мактабда умумий форма бўлиб, барча дарслар худди сизларникидай ўтади. Чет тили ва компьютер чуқур ўргатилади. Дунёдаги барча болалар мусиқа, спорт ўйинини яхши кўришса керак. Мен ҳам спортни севаман. Сизларнинг мамлакатингизда спортга кенг эътибор берилган экан.

Барчангизни мустақиллик байрами билан кутлаб, шаҳримизга таклиф қиламан.

Барсами Елена.

-Зулфия опа, аввало мустақиллик байрами муборак бўлсин. Ана шундай файзли онларда дўстлар билан дийдор кўришиш қандай яхши.

Раҳмат. Тўғри айтасиз. Америкага, ўзбек оиласига меҳмонга борганимни назарда тутаясиз чоғи?

Ҳа, мустақиллик бизга кўп ва хўп нарсаларни берди ва бераяпти. Америкага қилган сафарим бунинг биргина мисолидир. Буни қарангки, 1/3 уйдан бир кун ҳам нарида бўлмаган ўзбек аёлининг икки ойдан ошқ Америка Қўшма Штатида янашини тасаввур қила оласизми? Борган кунимок ўз уйимни, дўстларимни, барча таниш-билишларни жуда соғиндим. У юртнинг халқи ҳам бизга ўхшаб меҳмондўст экан. Қанчалик илтифот кўрсатишмасин, тезроқ ўз ватанимга қайтгим келди. Ҳар кун гуш кўрдим: онамни, дутонам, кўчам, ҳатто сут-қатиқ, писта дурт сотиб ўтирадиган таниш-нотаниш миллатдошларимни!

ШИРИНАЙККА ЎЧМИЗ

БИЗ БОЛАЛИКДАН.

АММО ЯИЛИМИЗ ҲАМ ДОИМО ШИРИН БЎЛСАЙДИ...

-дейди Тошкент автомобиль йўллар институти «Ойдин йўл» газетасининг бош муҳаррири Зулфия Шодиева.

Ватан муқаддас эканлигига, унинг меҳридан ҳеч нарса устун эмаслигига яна бир бор иқдор бўлдим.

Америка чин маънода гўзал юрт. Унинг осмонўпар биноларидан завқланмай иложимиз йўқ. Уларнинг халқи ўз ҳуқуқини жуда яхши билар экан. Ўз навбатида қонунга ҳурмат билан қарашаркан. Шунинг учун ҳам ҳалол меҳнат билан кун кечиради. Табиийки, ҳалол меҳнат орқасида тинч, осуда ҳаёт туради. Одамлари ширинсўз, бир-бирига меҳрибон. Ўзим гувоҳ бўлган биргина мисолни айтиб ўтмоқчиман.

Йўл ҳаракати хавфсизлигини назорат қилиб турганлар айниқса, болалар ўтаётганида саломлашиб, уларнинг елкасига қўли билан қоқиб, ширинсўз айтадилар. Бу ширинсўз замирида «ўқувчи мактабга яхши кайфиятда борсин», деган ният ётар экан. Ҳайдовчилар ҳам машинани йўл ҳаракати қошасига амал қилиб ҳайлашар экан. Бу томонларидан биз ҳам ўрнак олсак арзийди.

Биласизми, юртимга келган кунимок хушбўй ҳидлар, истараси ҳиссиқ одамлар мени қарши олди. Ҳаттоки, ватанимда ўсадиган гуларимизнинг ҳиди ўнгача эканлигига тан бердим. Меваларимизнинг мазаси оламда йўқ. Атайлаб асалга қориб олинганга ўхшайди. Қовунларимизни айтмайсизми? Бизнинг халқимиз ана шундай ширин меваларни танабвул қилади. Демак, оғзимиздан чиқадиган ҳар бир сўз Аллоҳ иноят қилган меваларимиз каби ширин бўлмоғи даркор.

Ширин тил, ширин орзулар ҳамроҳ бўлса, юртимиз янада яшнаб кетади. Шу кунларда соғинч билан, себинч билан такрорлаб юрган кўшигимни тингланг ва жўр бўлинг:

«Айланайин қора қошу кўзингдан,
Узингдан қўямасин, халқим, ўзингдан!»

Феруза ОДИЛОВА ёзиб олди.

Ассалому **Ўзбек-Ўзига бек**
Мухтарам алайкум,
Ислом

Абдуғаниевич!
Мен Ўзбекистон телевидениссига эфирга узатилган «Ўзбек халқи кечиримли халқ» номли видеофильми томоша қила туриб, ҳаяжонланиб кетдим. Шаҳсан мен Аллоҳ назари тушган фариштали, жаннатмакон Ўзбекистонда туғилганимдан ва ўз халқи бахтини, келажagini ўйлайдиган сиздек Президентимиз борлигидан қалбим чексиз гурур ва ифтихорга тўлди. Сизнинг «Биз ёшларни ҳеч кимга бермаймиз, уларнинг тарбияси билан ўзимиз шугулланамиз», деган сўзларингизни эшитиб, Ўзбекистоннинг келажаги буюк бўлишига яна бир карра амин бўлдим.

Юқорида айтиб ўтганимдек, ойнаи жаҳон орқали сиз Мухтарам Президентимиздан, халқимиздан авф сўраб чиқувчилар сони ва уларнинг кўпчилигини асосан ёшлар ташкил қилишини кўриб ҳайратда қолдим. Наҳотки, бир оғиз сўз билан алданиб кетувчилар сони шунчалар кўп бўлса?

Баъзан мен ижод қилиб тураман. Юқоридаги воқеалар шоҳиди бўла туриб, продаси мустаҳкам

ва кечиримли бўлган ўзбек халқига шундай легим келади:

Қабоҳат, разиллик султонларига,
Наҳотки, шунча йил таъзим қилибмиз?
Қуёшсиз, булутли осмонларини,
Юксак, улугвор деб кўзга сурибмиз?

Юртимиз ўз даҳо, шоирларини,
Душман деб отганда дебмизки, шукр
Ўзбекка ёд қилиб шоирларини,
Дебдилар: «Содда-ку ўзбек тушмагур».

Бир аср йиғлади содда ўзбегим,
Беллари букилди пахта дардида.
Э, воҳ! Қайда қолди менинг ўзлгим,
Нелар юз бермоқда фалак гирдида?

Охир бўлди ўзбек ўзига амир,
Бу катта карвонга сарбон Юртбошим.
Эртасин ўйлаган энг кучли томир,
Бир умр йўлдош бўл, менга Бардошим!

Малика ЭШМОНОВА

Қашқадарё вилояти.

Китоб туманидаги Алишер Навоий номли
1-ўрта мактабнинг 9-синф ўқувчиси.

VATAN TIMSOLLARIMUQADDASDIR

Milliy timsollar va ramzlarning har biri milliy g*ururimizni yuksaltirishga xizmat qiladi. Ularning har biri -katta bir darslik, kuchli tarbiya vositasidir.

DAVLAT BAYROG*I

O'zbekiston Respublikasining Davlat bayrog'i O'zbekiston Respublikasi Oliy kengashining navbatdan tashqari o'tkazilgan yettinchi sessiyasida 1991 yil 18 noyabr kuni tasdiqlangan.

Davlat bayrog'i va uning bugungi O'zbekiston sarhadida qadimda mavjud bo'lgan davlatlar bilan tarixan bog'liqligini anglatadi va Respublikaning milliy madaniy an'analarini o'zida mujassamlashtiradi.

1. Bayroqdagi moviy rang Tiriklik mazmuni aks etgan mangu osmon va obi-hayot ramzidir. Timsollar tilida bu - yaxshilikni, donishmandlikni, halollikni, shon-shuhrat va sadoqatni bildiradi. Binobarin, Amir Temur davlati bayrog'ining rangi ham moviy rangda edi.
2. Bayroqdagi oq rang muqaddas tinchlik ramzi bo'lib, bu kun charog'onligi va koinot yoritgichlari bilan uyg'unlashib ketadi. Oq rang -poklik, beg'uborlik, soflikni, orzu va xayollar tozaligi, go'zalikka intilishning tivsolidir.
3. Yashil rang- tabiatning yangilanish ramzi. U ko'pgina xalqlarni navqironlik, umid va shodumonlik timsoli hisoblanadi.
4. Qizil chiziqlar- vujudimizda jo'shib oqayotgan hayotiy qudrat irmoqlaridir.
5. Navqiron yarimoy tasviri bizning tarixiy an'alarimiz bilan bog'liq. Ayni paytda qo'lga kiritilgan Mustaqilligimiz ramzidir.
6. Yulduzlar barcha uchun ruxoniy, ilohiy timsol sanalgandir. O'zbekiston Respublikasi davlat bayrog'idagi 12 ta yulduz tasviri ham tarixiy an'alarimiz qadimgi quyosh yilnomamizga bevosita aloqadordir. Bizning 12 yulduzga bo'lgan e'tiborimiz O'zbekiston sarhadidagi qadimgi davlatlar ilmiy tafakkurida «Nujum ilmi» taraqqiy etganligi bilan ham izohlanadi. Davlat bayrog'imizdagi 12 yulduz tasvirini o'zbek xalqi madaniyati qadimiyligi, uning komillikka, o'z tuprog'ida saodatga intilishi ramzi sifatida tushunish lozim.

O'zbekiston Respublikasi Davlat Gerbi

O'zbekiston respublikasining davlat gerbi 1992 yil 2 iyul kuni tasdiqlangan.

O'zbekiston Respublikasining davlat gerbida gullagan vodiy uzra charaqlab turgan quyosh tasviridan hamda o'ng tomonida bug'doy boshloqlari, so'l tomonida ochilgan paxta chanoqlari surati tushirilgan chambardan iboratdir.

Gerbning yuqori qismida Respublika jipsligining ramzi sifatida sakkiz qirrali yulduz tasvirlangan.

Sakkiz qirra ichida joylashgan yarimoy va yulduz musulmonlarning qutlug' ramzidir. Gerb markazida himmat, olijanoblik va fidoyilik timsoli bo'lgan afsonaviy humo qushi qanotlarini yozib turibdi. Ushbu ramz va timsollar xalqimizning tinchlik, yaxshilik, baxt-saodat, farovonlik yo'lidagi orzu-umidlarini ifodalaydi. Gerbning pastki qismidagi respublika Davlat bayrog'ini ifodalovchi uch rangdagi chamber bandiga O'zbekiston so'zi bitilgan.

«Gerb» so'zining tarixi haqida qisqacha ma'lumot.

«Gerb» so'zi nemischa «erbo» degan so'zdan olingan bo'lib, shohlar va hukmdorlarga davlat, sarhad, hudud va boshqa nasdan-naslga meros qoluvchi mulk belgisini anglatadi.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING DAVLAT MADHIYASI

Mutal Burxonov musiqasi
Abdulla Oripov she'ri

Serquyosh hur o'lkam, elga baxt-najot,
Sen o'zing do'stlarga yo'ldosh, mehribon.
Yashnagay to abad ilmu fan ijod,
Shuhrating porlasin toki bor jahon.

Naqarot

Oltin bu vodiylar-jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor.
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon.
Olamni mahliyo aylagan divor.

Bag'ri keng o'zbekning o'chmas iymoni,
Erkin yosh avlodlar senga zo'r qanot.
Istiqlol mash'ali, tinchlik posboni,
Haqqsevar ona yurt mangu bo'l obod.

Naqarot

Oltin bu vodiylar jon O'zbekiston,
Ajdodlar mardona ruhi senga yor.
Ulug' xalq qudrati jo'sh urgan zamon.
Olamni mahliyo aylagan diyar.

Уларни Ватан тақдирлари

СЕҲРЛИ ЁҒДУ ТУҲФАЛАРИ

Куни кеча - Мустақиллигимизнинг 8 йиллик муборак тўйи арафасида байрам муносабати билан бир гуруҳ ҳамюртларимиз мукофотландилар. Ижод, изланиш, меҳнатлари муносиб тақдирланганлар ичида кино-ижодкорларимиздан Владимир Исоқов ("Дўстлик" ордени билан), Зулфиқор Мусоқов ("Меҳнат шухра-

ти" ордени билан)лар ҳам бор.

Бу икки ижодкор миллий киномизни ўзларининг баракали, сермазмун ижодлари билан тўлдириб келмоқдалар.

Биз уларни бу юксак мукофотлар билан қутлаймиз. Куйида икки ижодкор ҳамкорлигида яратилган фильмлар ҳақида фикр юритамиз.

„ТИЛСИМОЙ - ҒАРОЙИБ ҚИЗАЛОҚ“ БИЛАН „КИЧКИНА ТАБИБ“НИ КЎРДИНГИЗИМИ?

“Дунёни болаларга берайлик” деган ўтли ва бетакрор сатрни битганди турк шоири Нозим Ҳикмат. Кимдир болалар адабиётининг йилдан-йилга оқсаб бораётганидан, кимлардир болалар тарбиясидаги камчиликлардан куюниб юрган бир пайтда “Ўзбекфильм” болаларга мўлжалланган иккита фильми яратди.

Булардан биринчиси “Тилсимой - ғаройиб қиза-

лоқ” фильмидир. Мазкур фильми томоша қилган киши унинг фантастик фильмларни суратга олиш ҳақидаги “қадим” анъаналарга содиқ равишда тасвирга туширганларининг гувоҳи бўлади.

“Тилсимой - ғаройиб қизалоқ” фильмининг сценарийсини таниқли болалар шоири Анвар Обиджон ҳамда режиссёр М.Боймуҳамедовлар яратишган.

Мазкур фильм ёш ва янги истеъдодларни кашф этди. Фильмда бош ролларни ижро этиб берган Фотима ва Зухра Исроилова, Отабек Аҳмедовлар ҳали мактаб ўқитувчилари.

Инсон умрининг энг покиза ва беғубор фасли ҳақидаги ушбу фильм кишини мана шу гўзал оламга - болаликка етаклайди. Биз фильмнинг бадий савиясини юксак даражада дея

олмаймиз. Бироқ у ўзбек болалари учун яратилган, уларга аталган ўзига хос совға эканлиги рост. Ман шу жиҳатни ҳисобга олган ҳолда фильмда йўл қўйилган камчиликларни кечирса бўлади.

Ана энди “Кичкина табиб” фильми ҳақида сўз юритсак.

Ушбу фильмининг режиссёри Зулфиқор Мусоқовдир. “Кичкина табиб” фильмидаги жажжи бош қаҳрамон сиймосини эса беш ёшидаёқ катта саҳнада кўшиқ куйлаб одамларни ҳайрат оғушида қолдирган Дилшод Каттабеков ижро этган.

Очигини айтганда, бийрон тилли бу болакай фильмининг чин маънодаги беазаги бўлган. Бу фильмнинг ҳам, яратувчиларнинг ҳам ютуқлари. Аммо яна нуқсон фильмнинг бадий савиясидан топилади.

Хўш, нима учун яна бадий савияга тўхталдик. Бизни ажаблантирган нарса шу бўлдики, ҳар иккала фильмда ҳам саргузаштларга катта аҳамият бериб юборилган. Ҳолбуки, болаларга атаб яратилган фильмларда уларнинг ҳайратлари, ўю ташвишлари, қувончлари кўзга ташланиб туриши керак.

Бундай фильмларда болаларнинг ўзига хос муаммоларини ёритиб бериш керак. Бироқ бу нуқтада “Кичкина табиб”ни ҳам, “Тилсимой - ғаройиб қизалоқ” фильмини ҳам мақтай олмаймиз.

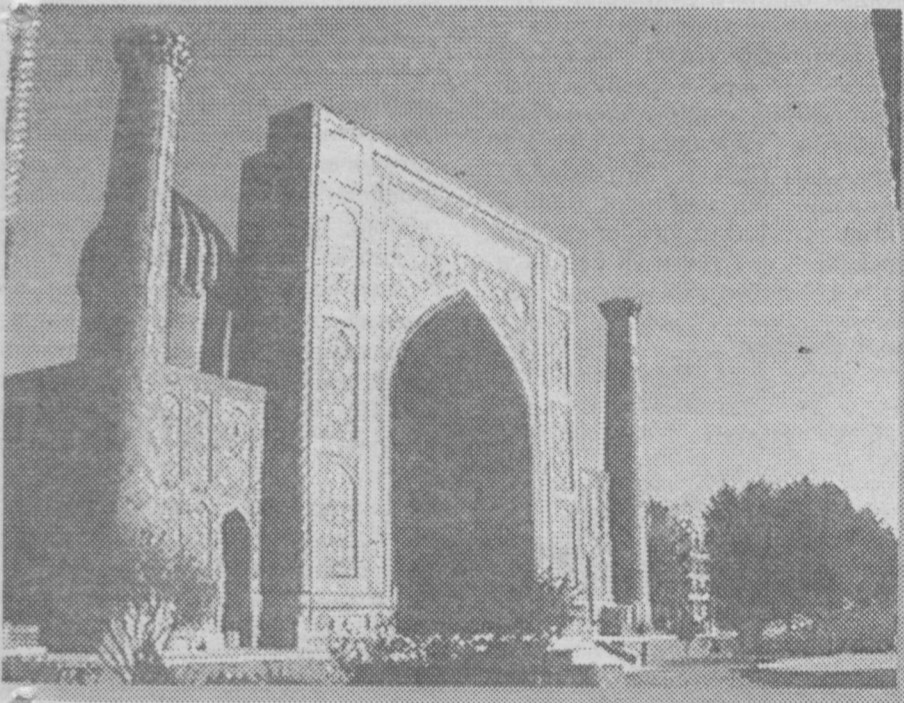
Балки бир неча йилдан бери болажонларнинг севимли фильмлари рўйхатидан тушмай келаётган “Тангалик болалар” фильми ёдимизга тушади. Биз тилга олган икки фильми суратга олиш жараёнида унутиб қолдирилган нарсалар “Тангалик болалар”да бор эди.

Бу фильмда болаларнинг ўзига хос орзулари ўз ҳолича кўрсатиб берилганди. Сўзимиз “Тангалик болалар”га томон бурилиб, “Кичкина табиб”ни унутиб қўя ёзимиз.

Ушбу фильмда Фотима Режаметова, Карим Мирҳодиев, Мурод Ражабов каби таниқли ва севимли юлдузлар ҳам суратга тушишган. Шу ўринда режиссёрнинг актёрларни танлаш маҳоратига қойил қолса бўлади.

Энг муҳими эса ўзбек болалар киноси томонга дастлабки қадамлар қўйилди. Илк қадамларни эса олқишлаш керак.

ВАТАН ТАҚДИРИ

Президентимиз Ислам Каримовнинг “Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари” номли фундаментал асари кўплаб мамлакатлар олимларида қизиқиш уйғотгани, бир неча тилларга таржима қилингани ва хорижлик иқтисодчи олимлар томонидан ҳам ўрганилаётгани унинг юқори савиясидан дарак беради. Ҳамда асарнинг маданиятимизга, хусусан кино маданиятига ҳам ижобий таъсир кўрсатишидан дарак беради. “Ўзбекистон XXI аср бўсағасида” номли ана шу мукамал асарга бағишланган фильм тасмасида янги аср бўсағасида давлатимиз дуч келаётган сиёсий, иқтисодий, муаммолар ечими, табиат ва унга муносабат

доирасида сўз юритилади.

Ушбу ҳужжатли публицистик киносериал ижодкорлари - муаллиф ва режиссёр Владимир Исоқов, бадий раҳбар Темурмалик Юнусов, тасвирчилар ва бутун ижодий гуруҳ асарни, тарихни ва экранда тасвир топган тарихий материалларни синчиклаб ўрганганларига биз асарни томоша қилиш жараёнида амин бўлдик.

Ижодкорлар мана шу аснода фильмнинг ҳаққоний чиқишига замин ҳозирлаганлар. Ва шу билан бирга фильм тасмасига Ўзбекистоннинг мустақилликка эришиши арафасидаги ва истиқлолнинг дастлабки йилларидаги тарихий воқеаларни ихчам композицион лавҳалар, кўринишларга жойлаб олганлар.

Фильмнинг биринчи сериясида

давлатимиз тинчлигига хавф солиб турган диний экстремизм, ваҳобийлик ҳақидаги мулоҳазага кенг ўрин берилган. Ва ана шу оқимнинг кескин ҳаракатлари туфайли тинчликни йўқотган давлатлар, Тожикистон, Афғонистондаги аянчли ҳолатлар, уруш тасвирлари, чет элдаги баъзи кишилар амалга ошираётган ёвуз ишлар ва бу ҳақда диний бошқарма вакилининг ҳамда Президентимизнинг фикрлари фильм мавзусини ёритишга хизмат қилган. Томошабин кўз олдида пайдо бўлган рамзий буюмлар: қумсоат, “Қуръони Карим”, шамнинг тасвири, файласуфларнинг фикрлари, ваҳобийларнинг жиҳодга чорлов сўзлари ва асар муаллифининг бунга билдирган фикрлари бир-бири билан чамбарчас боғлиқ ҳолатда экранлаштирилган. Буларнинг ҳаммаси томошабинда ҳужжатли фильмга нисбатан қизиқиш уйғотади. Ва асосийси, кишини энг олий неъмат тинчлик эканига ишонтиради. Юртимиз тинчлигига таҳдид солаётганларга нисбатан муносабат уйғотади. Қисқаси, Ватан тақдирига бефарқликни даф қилади. Шунингдек, биринчи қисмдан Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамиятида тутган ўрни ҳақида хикоя қилувчи лавҳалар, масалан, Президентнинг БМТнинг XIV сессиясида сўзлаган нутқидан парчалар, ривожланган давлатлар раҳбарлари билан учрашув тасвирлари ҳам ўрин олган.

Экология муаммоларига бағишланган иккинчи қисм эса, мамлакатимиз экологиясининг бугунги ҳолати, бу ҳолатларнинг келиб чиқиш сабаблари, асар муаллифининг уларнинг олдини олиш ва ҳал қилиши ҳақидаги фикрларини то-

мошабинга етказди. Бу қисмда ҳам ижодкорларнинг фильмлар хазинасидан унумли фойдаланганликлари кўриниб турибди. Шунингдек, экранлаштирилаётган китобнинг кино манбаларига мурожаат этганлари ҳар бир кадрда кўзга ташланади. Экранда Оролнинг аввалги кўриниши гавдаланади. Унинг бугунги жожеали аҳволи, Оролбўйи худудининг атмосфераси носоглом эканлиги, мана шу худудда дунёга келаётган гўдакларнинг касалмандлиги, табиатга ўйламай муносабатда бўлинган даврнинг махсули эканлиги тасвирланади.

Фильмнинг қизиқарли чиққани, бутун фильм давомида ижодкорлар маҳоратининг даражасини аңглатиб турган тасвир, унда кўтарилган мавзуларнинг долзарблиги ва берилган фикрларнинг асослиги, мусиқа, монтаж, ихчам композициялар, албатта, асарнинг ютуқлари. Буларни эътироф этиб ўтиш керак.

Фильмнинг яна бир ёрқин қирраси тарбиявий аҳамиятининг беқиёслигидир. Уни кўрган ёшлар юртимиз тақдири ва уни қора кучлардан, қора ниятли кишилардан ҳимоя қилиш ҳақида, биз мансуб бўлган жамиятнинг жаҳонда ўзига хос ўрни борлиги ва бу обрў-эътиборни асраш, авайлаш кераклиги ҳақида, албатта, мушоҳада юритадилар.

Қалбларида шу Ватанга нисбатан қандайдир меҳр учқуни бўлса, албатта, фильм томошасидан кейин тинчлик қадри ҳақида фикр юритадилар. Бунга шубҳа йўқ.

Гулноз МҮМИНОВА.

ШАКАРНИ ҚАНДАЎ ТАЎЁРЛАЙДИЛАР?

Қадим вақтларда одамлар қандга бўлган эҳтиёжларини асал ва ширин мевалар (ўрик, қовун, хурмо, узум ва б.) ёрдамида қондирганлар. Тропик мамлакатлар кашф этилгач, улар шакар қамишдан фойдаланишни ўрганишган. Бу ўсимлик асли қачон кашф этилгани номаълум. Чунки тропик жойлардаги маҳаллий халқ уни истеъмол қилар экан, буни шу ерга келган сайёҳлар ҳам ўрганиб, келиб, Европага тарқатганлар.

Ҳозир бу ўсимлик Марказий ва Жанубий Американинг кўпгина мамлакатларида махсус етиштирилади. Шакарқамиш дунё қанд-шакар саноатининг асосий хомашёси ҳисобланади.

Авваллари инглиз ва даниялик денгизчилар шакар савдоси билан

шуғулланар эди. 1807 йили француз императори Наполеон деярли бутун Европани босиб олди. У фақатгина Англияни ўзига бўйсундира олмади. Бундан дарғазаб бўлган Наполеон Европага Англия билан олди-сотди, берди-олдиний маън этиб қўйди. Натижада европаликлар қандга муҳтож бўлиб қолишди. Шунда одамлар қанд лавлагидан ҳам кўплаб қанд моддаси борлигини кашф этишди.

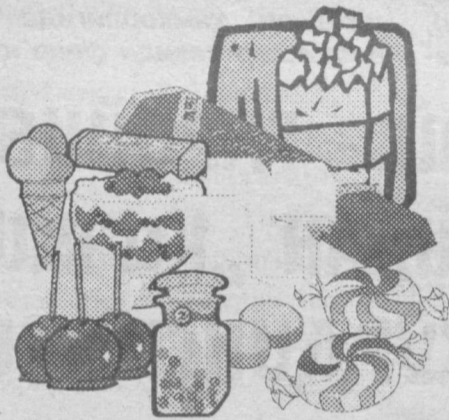
Қанд лавлаги совуқроқ минтақаларда ҳам ўсавериши билан одамларнинг жонига оро кирди. Таркиби, мазасига кўра қанд лавлагидан олинадиган шакар шакарқамишдан олинадиган шакардан фарқ қилмайди.

Қанд лавлагини ердан қовлаб олгач, уни япроқларини олиб таш-

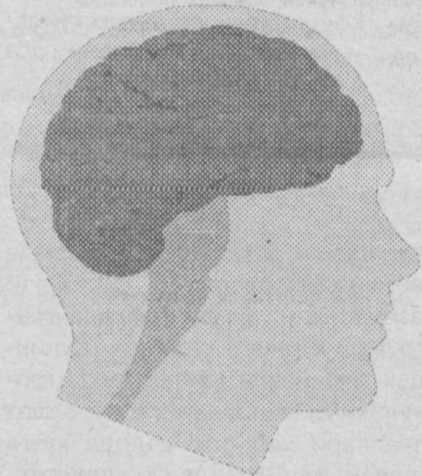
лашди (улар чорва молларига яхши озуқа бўлади) ва қайта ишлаш учун қанд заводларига юборилади.

Заводда лавлагини майда бўлақларга бўлишади. Улардан шарбат олинади. Шарбат қиздирилгач, унинг суви бугланиб учиб кетиб, тагида қуюқли-шакари қолади.

Яқин вақтларда республикамизга шакар четдан келтирилар эди. Муштақиллик давримизда Хоразм ва Наманган вилоятларида шакар ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.

БИЗ ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ФИКРЛАЙ ОЛАМИЗ?

Бу саволга жавоб топиш учун инсоният миллион йиллардан бери ҳаракат қилади. Бироқ ҳозиргача аниқ бир жавоб топилгани йўқ. Шундай бўлсада, олимлар бу борада озми-кўпми маълумот тўплашга мушарраф бўлдилар.

Бизнинг барча фикрлаш жараёнларимиз мияда содир бўлади. Вужудимиздаги кўплаб сезги организмларимиздан турли сигналлар мияга юборилади. Улар мияда қайта ишланади, фикрга айланади. Сўнг мия мушаклар ва бошқа аъзолар орқали нерв импульслари жавоб буйруғини йўллайди.

Асосий нерв тузилмалари бош мия ва миячага бориб туташган. Умуртқа ва унинг ичидаги орқа мия ҳам марказий нерв системасининг бир қисми. Нерв системасига етган озгина жароҳат ҳам одамни шол қилиб қўйиши мумкин (шу сабабли бош ва умуртқангизни ниҳоятда асранг, болалар!);

Мия беҳисоб тўқималардан иборат. Унинг тузилиши жуда мураккаб. Миянинг асосий қисмларидан бири - мия пўстлоғидир. Унинг қалинлиги 1.5-3 мм бўлади. Мия пўстлоғи бутун мияни ўраб туради. Мия пўстлоғи беҳисоб бурмалардан иборат.

Худди мана шу мия пўстлоғи ва унинг бурмаларида барча асабларимизнинг марказлари жойлашган: кўриш, эшитиш, сўзлаш, ҳаракат, мувозанат, хотира, тасаввур ва б. Одамнинг фикрлаш ва хулқини белгилайдиган марказлар ҳам худди ана шу мия пўстлоғида жойлашган.

Айтишларича, кишининг миясида бурмаси кўп бўлса, у ақлдиқ бўлармиш. Балки тўғридир, ахир одам қанча кўп қўл меҳнати қилса, унинг қафт ва қўл терисида бурмалар шунча кўп бўлади-ку! Ким кўп ўйласа, фикрласа, эҳтимол унинг мия пўстлоғи ҳам шунча кўпроқ бурмаланар...

ДАРСЛАРИМИЗ СОАТ 14 ДА ТУГАЙДИ

Мана, янги ўқув йили ҳам бошланди. Эрталаб ўқишга борган кўпгина болалар айни туш чоғида уйга қайтадилар. Айримлари эса куни узайтирилган гуруҳларда қолиб, уйга берилган вазифаларини тайёрлашиб, кечга яқин соат 17-18 ларгача мактабда бўладилар.

“Нега соат 14, 17-18?” дейсизми?! Ҳа-я, сизнинг соатингиз-будильнигингиз циферблатида фақат 1 дан 12 гача рақамлар бор холос. У ҳолда кун 2 марта - кечаси соат 1 да ва кундузи соат миллари “1” устига келганда бошланадими? Бир кун кечаси, ундан кейинги кун кундузи бошланадими? Э, йўғ-е! Қадим-қадимдан халқимиз бир кеча бир кундузни “бир кун” дейди. Дунёдаги ҳамма халқлар учун тушунарли қилиб айтилса, бир кеча-кундузимиз бир сутка бўлади.

Эътибор берганмисиз? Бир суткада соат миллари ўз ўқи атрофида 2 марта айланиб чиқади (бир сутка неча 24 соат экани, бир ой 29.5 кундан кўпроқ экани ҳақида “Ёш иқтисодчи” мизнинг ўтган йилги баҳор сонларининг бирида шарҳлаб берганмиз).

Кун (сутка) тунги соат “0” (нуль)дан бошланади. Орадан бир секунд ўтган бўлса ҳам “Соат 00.01 сония” дейиш керак. Кундуз соат 12.59 дан сўнг соат 13.00 келади. Бу ёғи тунги соат 24 гача ўз тартибида айтаверасиз.

Вақт соатлар ўртасида чоғида “ярим” сўзи қўшилади. Масалан, “соат 14 в ўттиз дақиқа” эмас, “соат 14 ярим” дейилади. “30 дақиқадан олдинги дақиқалар бутун соатга қўшиб айтилади: “соат 14 дан 15 дақиқа ўтди”. “14 дан 29 дақиқа ўтди” ва ҳ. ўттизинчи дақиқадан кейинги вақт ҳақида гап борганида (масалан) “соат 13 дақиқа кам 18” ёки “20 та кам 17” дейилади. Ҳа, ҳозирдан бошлаб вақтни тўғри атаб ўрганинг. Жуда бўлмаса, “соат тунги ўн бир. Кундузги 11” деб одатланинг.

ТЎР ТЎҚИШ ҚАЧОН ВА ҚАЕРДА БОШЛАНГАН?

Сўнгги йилларда аёллар кийимлари, айниқса қизчалар кийимларини бадийий тўрлар билан безаш русм бўлди. Ёқалар, белбоғчалар, чўнтақлар, снг учига, этакка уланган тўр тасмалар қизлар кийимларига бир ажиб малоҳат бағишляётгани аниқ.

Қизиқ, тагида мато - асос қўймасдан тўр тўқиш, турли ишларни уйғунлаштириб нақшлар ҳосил қилиш санъати қачон пайдо бўлган экан? Тарихий ашёлар гувоҳлик беришича, бу санъат Қадимга Вавилон ва Асурияда пайдо бўлган. Қояларга чизилган худолар ва шохларнинг кийимлари турли тўрлар билан безатилган ана шундан гувоҳлик беради. Эрамиздан олдинги ўша даврлардаёқ тўқининг турли усуллари мавжуд эди.

Ўриб тўқиладиган тўр махсус ёстиқчага асос ишнинг бир учини тўғноғич билан қадаб қўйиб, нақш чизилган расм-нусхага қараб тўқилади. Бу анча мураккаб жараён.

Йўрма тўр қоғозда чизилган расм асосида махсус йўрма чок ёрдамида тикиб (“тўқилади”). Бундай йўрма нақш солиш XV асрда Италияда ривожланган эди. (Уни ҳозир машинада нақш солиш, машина каштачилиги деб юритилади).

Ғарбий Европада тўр тўқиш санъатининг ривожланиши эркаклар кийимлари тараққиети билан чамбарчас боғлиқ. Илк ўрта асрлардаёқ кўйлак ёқалари, снг учлари (манжетлар), шарф ва қўлқоплар тўр билан безатилган. XVI асрда эса тўр кардиналлар, сарой аъёнлари ва олий армия зобитлари кийимларининг ажралмас бир қисмига айланган.

XVII асрдан бошлаб Франция ва Фландрия бадийий тўрнинг асосий экспортёрларига айланди.

Бундан икки юз йил олдин эса машинада тўр тўқиш ўзлаштирилди. Эндига келиб тўр эркакларнинг эмас, балки қиз-аёлларнинг севибли, нафис кийимини бўлиб келди.

ЁҒДАН ҚОЛГАН ДОҒЛАРНИ КЕТКАЗИШ:

Ўсимлик, ҳайвон ёғларининг барча турларидан очиқ рангли матоларда қолган доғларни қуйидагича усулда кетказиш мумкин: янги доғ устига туз, бўр, бензин, талк ёки тоза тупроқ матонинг олди ва орқа томонидан қалин қилиб сепилади. Сўнг устидан қоғоз қўйиб оғир нарса билан бостириб қўйилади. Бир кеча-кундуздан сўнг кукун қоқиб юборилади. Тўқ рангли матоларга эса фақат орқа тарафидан сепиш кифоя, чунки олд томонида кукуннинг изи тушиб қолиши мумкин.

Оқ матодаги, дафтар ва китоб варағидаги ёғ доғларини кетказиш учун бензин билан тайёрланган пастадан фойдаланилади. Кундуз бўр кукунни ёки тоза тупроқни бензин билан қориштириб бўтқа тайёрланади. Уни доғ устига қалин қилиб чаплаб қўйиш керак. Паста қуригач, 2-3 соатдан сўнг уни чўткалаб тозалаш зарур. Агар доғ яхши кетмаган бўлса, бу жараён 2-3 марта такрорланади. Агар ювиш мумкин бўлмас буюм бўлса, ювиш зарур, йўқса депатурланган спирт билан артиб ёки латта қўйиб дазмоллаб доғ остида қолган изни йўқотиш мумкин.

Қуриган ёғ доғини бензинда кетказишдан олдин унинг устига юпкагина қилиб сариеғ суртиш йўли билан юмшатилади. Катта доғларни четидан ўртасига қараб артиб тозалаш зарур. Умуман бензин билан тозалашдан олдин доғланган жойни юмшатилади, доғ остига пахта, босма қоғоз ёки шимувчи мато қўйилади. Доғ атрофига картошка унини сепиб қўйиш, сўнг тозалаб бўлгач, уни қоқиб юбориш ҳам мумкин.

Чит ва канопадан тўқилган оч рангли матолардаги доғни нашатир спирти эритмаси (1 стакан сувга 1 чой қошиқ спирт аралаштириб) билан артиб кетказиш мумкин. Сўнг илиқ сувда ювиш зарур.

Юнг ва ипак матолардаги ёғ доғларини кетказиш учун аввал доғ бўлган жойга “Универсаль-маш” ёки “Новость” кир ювиш кукунларидан бири сепиб қўйилади, сўнг шу кукун (порошок)лар воситасида ювилади. Ёки оддий кир совун (1 миқдор), депатур спирти (1 миқдор), нашатир спирти (5 миқдор) аралашмаси билан тозалаш ҳам мумкин. Сўнг матони илиқ сувда ювилади. Агар буюмни ювиш имкони бўлмаса (у пальто бўлиши ҳам мумкин-да!), доғнинг изи қолган жойга бир неча марта хўлланган пахта қўйилади ва у доғ изини шимиб олади.

БИЗНЕСНИНГ КАТТА ЙЎЛИ ИҚТИСОДИЙ ФАОЛИЯТНИ ТАШКИЛ ЭТИШ. БОЗОРНИ ЎРГАНИШ. РАҚОБАТБАРДОШЛИК - НИМА?

Машхур болалар ёзувчиларидан бири "Тимсоҳ Геннинг бизнеси" номли китобда шундай деб ёзган: "Бизнес - бу билим, алоқалар, товар ва хўш кўнлик олдидан оз пулдан кўп миқдорда пул ҳосил қилишдир".

Жуда тўғри. Бизнеснинг формуласи ҳам мураккаб таърифлашга ўхшаб жуда оддий: бизнесмен пул сарфлаб бир иш бошлади ва иш сўнгидан сарфлаган пулни ортинга билан чиқариб олади.

Ассалом. Бир қарашда бунчалик осон ишни ҳамма ҳам қўйилмақом қилиб бажараверадигандек: бирорта ишга ҳар ким ҳам пул кўшиб қўйиб, охири-оқибатда пулни кўпайтириб олишни истайди. Бу шунчалик осон бўлса, нега ҳамма бизнесмен бўлиб бойиб кетмайди? Ҳа, бу ерда битта "фақат"и бор: пул кўшгандан кейин бу пул кўпайиб унгунича бўлган давр орасида одам жуда кўп жисмонан ва аклан "тер тўкиш"га тўғри келади. Пулнинг кўп пулларга айланганича бўлган масофа жуда узоқ ва машаққатли.

Ох, кошқийди шундай сеҳрли таёқча бўлса-да, бир боғлам пулни ўша таёқча билан бир айлантириб қўйсанг, у 2 боғлам пул бўлиб қолса! Яна бир думалатсанг, тўрт боғлам бўлиб қолса!.. Афсуски, бунча сеҳрли таёқча йўқ. Пул жонивор ҳам унча-бунчага қимирлаб, унча-бунчага кўпаяввермайди. Лекин пулни кўпайтирадиган сеҳрли таёқча бўлмагани билан, пул кўпайтирадиган бир сирли иш бор. Унинг номи Иқтисодий фаолиятни ташкил этиш дейди.

Бу дегани - озгина пул кўпгина пулга айланиши учун корхона ташкил этиш керак (тўғри, ҳамма ҳам улкан завод ёки фабрика ташкил этолмайди. Ҳар ким қурби еганича: оддийгина устахона очиб ёки озроқ пул сарфлаб хомашё сотиб олиб дўппи ё тўп тикиш, ё бўлмаса қўтичалар ва эшик-ромлар ясаши мумкин). Шу тариқа ишлаб чиқариш йўлга қўйилди ва қарабсизки, пул кўпайтиришнинг сирли жараёни бошланади!

Кимдир гапларимизни ўқиб, бизнинг устимиздан кулаётганини сезиб турибмиз. Чунки у ўнга қаламни ўн сўмданга сотиб олиб, нариги маҳаллага бориб ҳар бирини йигирма сўмданга пулади! Ҳа, у сарфлаган 100 сўм пулни бир соатдан кейин 200 сўм қилиб олди. Бу "ишбилармон" қаламларни ўзи ясамади. Ҳа, қаламни ишлаб чиқармади. У фақат олибсатарлик қилди. Энди нима дейсиз?!

Тўғри, олибсатарлик ҳам бизнес! Лекин олибсатарлик тадбиркорлик эмас. Ва олибсатарликнинг эртаси порлоқ ҳам эмас! Шу сабабли ақлли кишилар бизнеснинг олибсатарлик бекатида узоқ туриб қўймайдилар. Улар ҳеч йўқса бирмунча сармога тўплаб олиб, дарҳол бирор ишлаб чиқариш корхонаси ташкил этиш пайидан бўладилар.

Ўзи бирор фаолият билан шуғулланмайдиган бизнесмен жуда кам учрайди (хатто шу кунларда ҳар бир чорраха бошида ўтириб пистаю хўрозқанд, сақичу қуртот сотадиган "холалар" ҳам ҳеч йўқса пистани ўзлари тозалаб, ўзлари қовуришади!). Ҳақиқий тадбиркор доимо бозорга янги нимадир чиқариш, ўзининг нимаси биландир мижозларини кўпайтириш, янги-янги харидорлар топишни ўйлаб яшайди.

Бизнеснинг қайси йўлини танлаш сизнинг хоҳишингиз, албатта. Қалам, сақич олибсатарликни танлайсизми ёки машина ишлаб чиқаришни ёки бунинг ихтиёрингиз. Форда ўшаб сизнинг номингиз билан аталувчи автомобиллар ишлаб чиқаришни истайсизми ёки сақич олибсатарликча бир умрга аттор бўлиб қолишни? Буни ҳозирдан белгилаб олинг. Ана шунга қараб ўқиш ва орзуларингизни сошлаб боринг.

Биз ёш иқтисодчиларни бизнеснинг ҳақиқий Катта Йўлига чорлаймиз. Биз

шунчаки ул-бул сотиб олиб, уларни нариги кўчага олиб бориб, жиндай фойдасига сотиб кинога ёки музқаймоққа етадиган "фойда" кетидан вақт ўтказиб юрган тенгдошларимизни қоралаймиз. Майли, мана шунақа олиб-сотишни ўрганишсин, лекин шу озгина чойчака кетидан қувиб, ўқишдан, изланишдан қолиб, тўғри йўлдан чалғиб кетишни қоралаймиз.

Шунақа. Биз майда олибсатарлик қилиб ёки машина ойларини ювиб пул топаётган хаваскор "бизнесмен"лар ўйлаб қўриб, "Энди мен ўзим бирорта мустақил ишни бошлайдиган вақт етди!" деган қарорга келишларини истаймиз.

Шундай қарорга келган ёш иқтисодчиларни табриклаймиз. Баракалла. Яхши гап. Хайрли қарор. Бироқ бу қарорга келган заҳоти сиз худди кемаси айсбергга урилган денгизчи каби 2 та муаммага дуч келишингиз аниқ: Нима қилиш керак? ва Қандай қилиш керак? Энди сиз шахсий корхона очасизми ёки ҳамкорлик корхонасини ёки ҳиссадорлик жамиятиними? - буни аниқ белгилаб олишингиз зарур.

Буни аниқлашдан олдин, келинг, "Нима қилиш керак?" деган саволга пайдо бўлиши сабабларига бир назар ташлайлик. Сиз ишлаб чиқарадиган нарсанингизни пировард оқибатда бозорда сотасиз-ку! Шундайми? Демак, у ҳолда аввало бозорни ўрганиш шарт. Бу ўз-ўзидан равшан. Ахир кимга нима қандай шароитда тақлиф этишингизни аниқ тасаввур этишингиз керак-ку!

Бозорни ўрганиш жуда жиддий иш. Бу ишни бекорга Бозор конъюнктурасини ўрганиш деб атамаганлар.

Бозор конъюнктураси - энг аввало бозордаги талаб ва тақлиф орасидаги муносабатни белгилайдиган иқтисодий жараёндир. Бу нима дегани? Бунинг маъноси шуни одамларга нима зарур ва улар бу нарсани учун қанча тўлашга тайёр?

Шу тариқа "Нима қилиш керак?" деган савол ордидан бир қанча янги саволлар пайдо бўлади: қанча керак? ва уни неча сўмдан десангиз одамлар сотиб олишади ва бу пул ўша маҳсулотга кетган харажатни қоплаб, сизга фойда ҳам келтиради?

Масалан, саҳрода қум сотиш керак эмас, чунки у ерда қум жуда кўп. Ҳа,

саҳрода сиз қумни ҳеч қанчага сотмайсиз. Денгизда шўр сувни ким олади?! Унинг устига саҳрода ҳам, чўлда ҳам одамлар доимий яшашмайди. Демак, бу ерларда омонат ҳаёт кечирувчиларнинг эҳтиёжини ўрганиш ҳам мушкул.

Одамлар қийналган вақтларида нима қиладилар? Маълумки, ўз олдидан қандайдир муаммо пайдо бўлганидан кейингина инсоният бу муаммони ечиш йўлини излайди. Бу изланишлари жамланиб, баъзан бутун бир фан бўлади.

Маркетингни ана шундай фанлардан бири дейиш мумкин. Маркетинг - бозордаги товарлар ва хизматларга бўлган талаб ва тақлифни ўрганидиган фан. У Талаб, Тақлиф ва Рақобатбардошликни таҳлилидан иборат.

Шундай қилиб, сиз янги иш бошлаётганингизда шуни аниқ билишингиз керакки, сиз шаҳарга, дунёга нима тақлиф қилмоқчисиз, қанчадан ва мана шу сиз тақлиф қилаётган нарсани дунёда (ва шаҳрингизда) яна кимлар қанчадан тақлиф этишмоқда? Масалан, чўлда тоза ичимлик суви (чучук сув) тақлиф қилиш яхши иш, лекин бу чўлда атиги 5-6 та ўтовда 10-15 чўпон яшаётган бўлса-ю, уларнинг ўз "сувчи"си бўлса, сизнинг тақлифингиз ортқича.

Талабни ўрганиш ҳам жуда жиддий ва оғир иш. Талаб товарнинг нархи ва одамларнинг сотиб олиш қувватига боғлиқ нарсаси. Масалан, томорқасида етиштирган маҳсулотлари билан тирикчилик ўтказадиган

деҳқоннинг эшиги олдида қимматбаҳо "Тойота" автомобилни ярқиратиб қўйиб қўйсангиз ҳам, унинг зўрлигини миңг мақтасангиз ҳам бу деҳқон у товарингизга ҳеч ҳам харидор бўлмайди. Агар бу деҳқонга велосипед ёки соддароқ ер ҳайдаш техникасини ва ҳатто кажавали мотоциклни тақлиф қилсангиз у бу товарларга қизиқади, сотиб олишга ҳаракат қилади. Бу - назарий гап. Лекин кўп нарсани ҳаёт бошқача ҳал қилади. Масалан, ўша деҳқон "Тойота"сиз ёки мотоциклсиз ҳам яшай олади, шунинг учун ҳам уларни сотиб олишга унча қизиқмайди. Аммо нон ёки оёқ кийимсиз яшай олмайди у. Деҳқон ҳам, зиёли ҳам, шаҳарлик ҳам, чўлдаги чўпон ҳам нон-чой, кийим-кечкака ҳамини харидор. Тўғри, бу ҳолда ҳам талабни яна ўрганишга тўғри келади: чўпон иссиқ, чидамли кийимларга ўч, институт талабаси эса чиройли, нафис, янги урфдаги кийимларга харидор ва ҳ.

Ҳа, шундай бўлса-да, талабни ҳам, тақлифни ҳам ўрганиш жуда мураккаб иш. Масалан, сиз аёллар этиги ишлаб чиқариш корхонаси қуришни режалаштириб, уни қуриб, жиҳозлаб, этик ишлаб чиқариб, бозорга чиқарганингизча, мода ўзгариб, аёллар калта этик кийишга ўтиб олишлари мумкин. Ёки сиз бир турдаги халтача ишлаб чиқаришни йўлга қўйганингизча, ҳаётда бошқача сумка урф бўлиб кетиши мумкин. Унинг устига, ҳозир дунёдагина эмас, бир шаҳарнинг ўзидан ҳам ҳеч қандай йўқ буюм турини ишлаб чиқарадиган тадбиркор йўқ. Нимани олиб қараманг, битта бозорчининг ўзида ҳам 5-6 тадан сугувчиси (тақлиф) бор. Ҳа, сиздан бошқа тадбиркорлар ҳам бор. Агар шундай бўлса, бозорга кўп товар олиб чиқманг ёки сотувчиларингиз ҳар ҳар шаҳарда (ҳеч йўқса, ҳар-ҳар даҳада) бўлсин. Йўқса, товарингиз яна ҳам арзонлашиб кетади. Агар бу маҳсулотдан бозорда оз бўлса, марҳамат! Унда бир бозорни ўз молингиз, ўз сотувчиларингиз эгаллаб олишин.

Доим одамлар эҳтиёжманд бўлган маҳсулот ишлаб чиқаришда шуни ҳам унутмангки, сиздан бошқа тадбиркорлар ҳам айнан мана шундай маҳсулотни кўплаб ва доимо ишлаб чиқаришади. У ҳолда сиз маҳсулотингизнинг бошқаларникидан чиройлироқ, ширинроқ ва пухтароқ бўлишига интилинг. Буни рақобатбардошлик дейдилар.

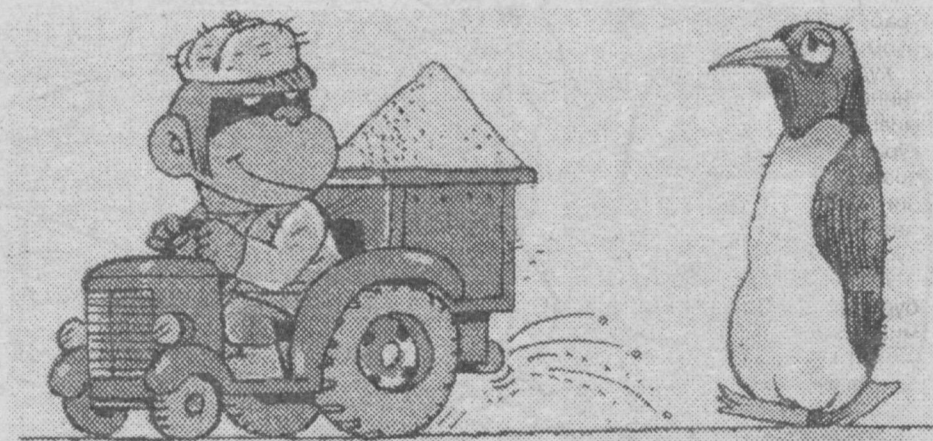
Рақобатбардошликни ўрганиш - маркетингни учинчи, ҳал қилувчи қисмидир. Ишлаб чиқарган товарингизни бозорга олиб чиқсангиз - бўлди, харидорнинг қўнғитидаги пул сизники эмас. Чунки бозорда сиздан ҳам устарақлар бор, уларнинг маҳсулотлари сизникидан ҳам зўрроқ бўлиши мумкинлигини унутманг.

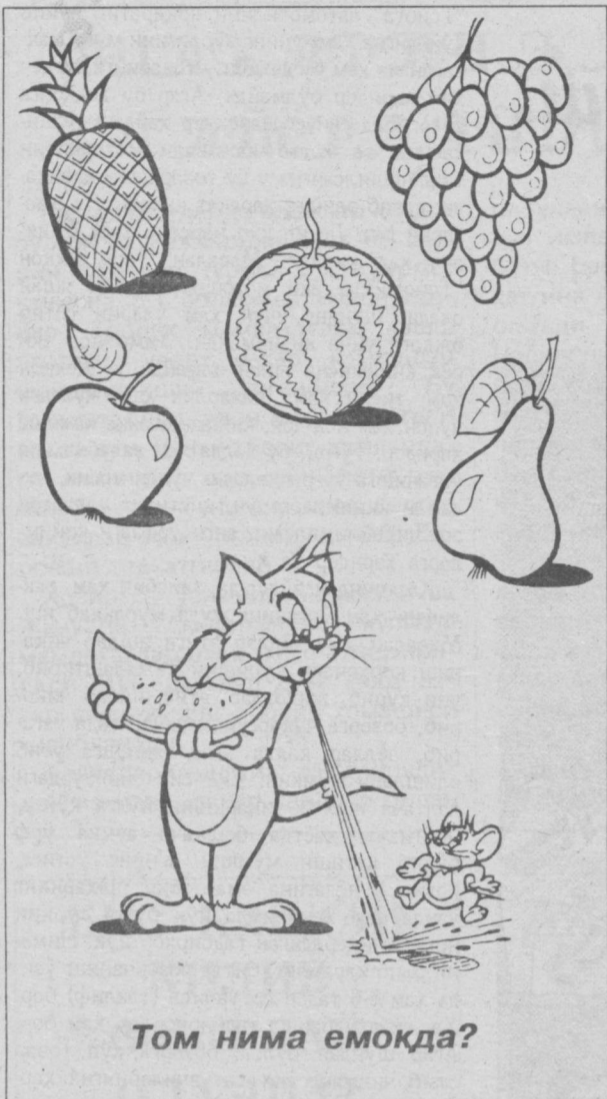
Ўз маҳсулотингизни ўзгалар маҳсулотлари билан қиёсангиз: бунда энг аввало уларнинг техник томондан мустақамлигига эътибор беринг. Сиз ҳам рақибингиз тайёрлаётган маҳсулотни уникидан зўрроқ ва арзонроқ қилиб ишлаб чиқара оласизми? Мана шу 2 шартни бажара олсангиз, у ҳолда марҳамат, ишни бошлайверинг. Демак, сиз рақобатбардошсиз ва бозорда ўз ўрнингизни топасиз.

Бироқ, эҳтиёт бўлинг. Ҳа, дадил ва эҳтиёткор бўлинг. Рақибларингиздан ўзиб кетиш учун сиз ишлаб чиқарган товар юқори сифатли ва арзон бўлиши шарт.

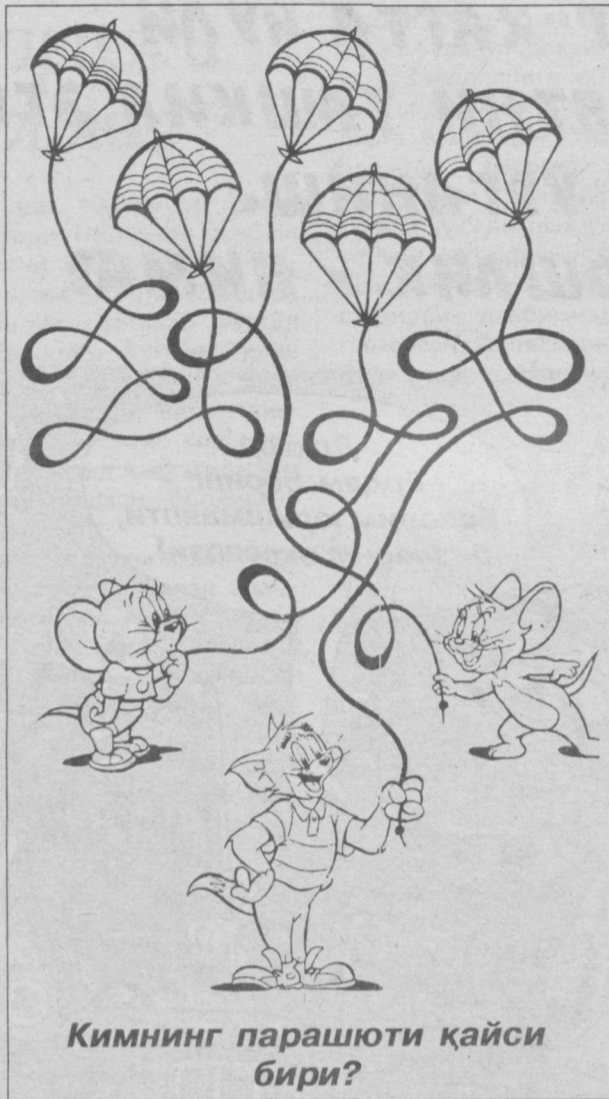
Биз юқорида айтган нозик сирларни чуқур англаган бўлсангиз, яшанг! Сиз "Мен нима қилиш кераклигини биламан энди!" дейишга ҳақлисиз. Бироқ олдинда ҳали ишни қандай ташкил қилиш кераклигини ўрганиш турибди. Бу ҳақда кейин алоҳида бафуржа гаплашамиз.

Музаффар ПИРМАТОВ.

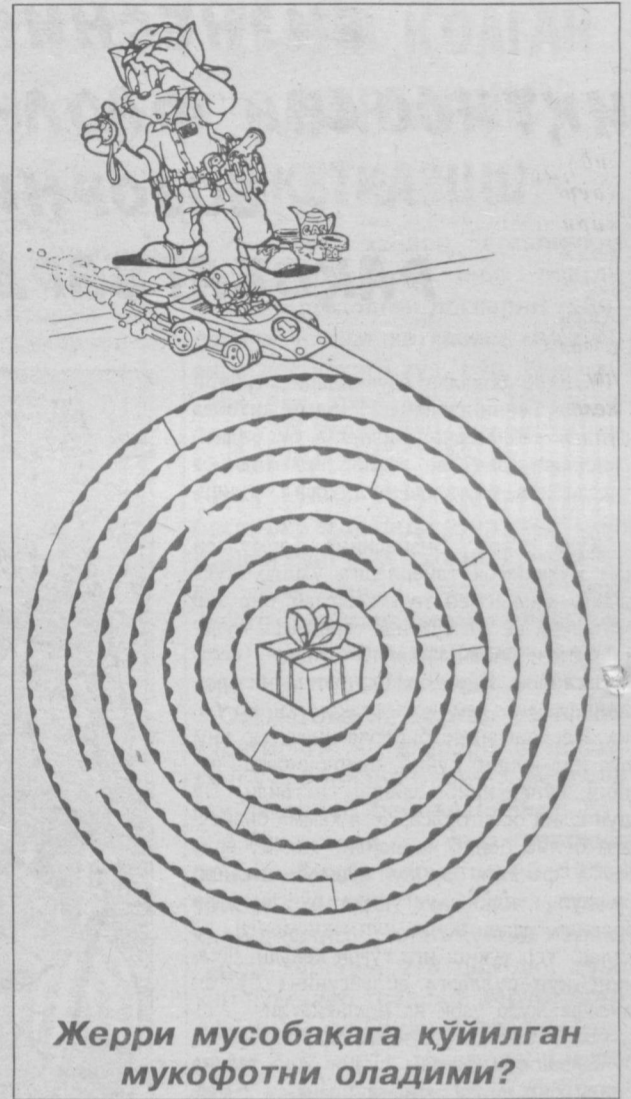

Том нима емоқда?

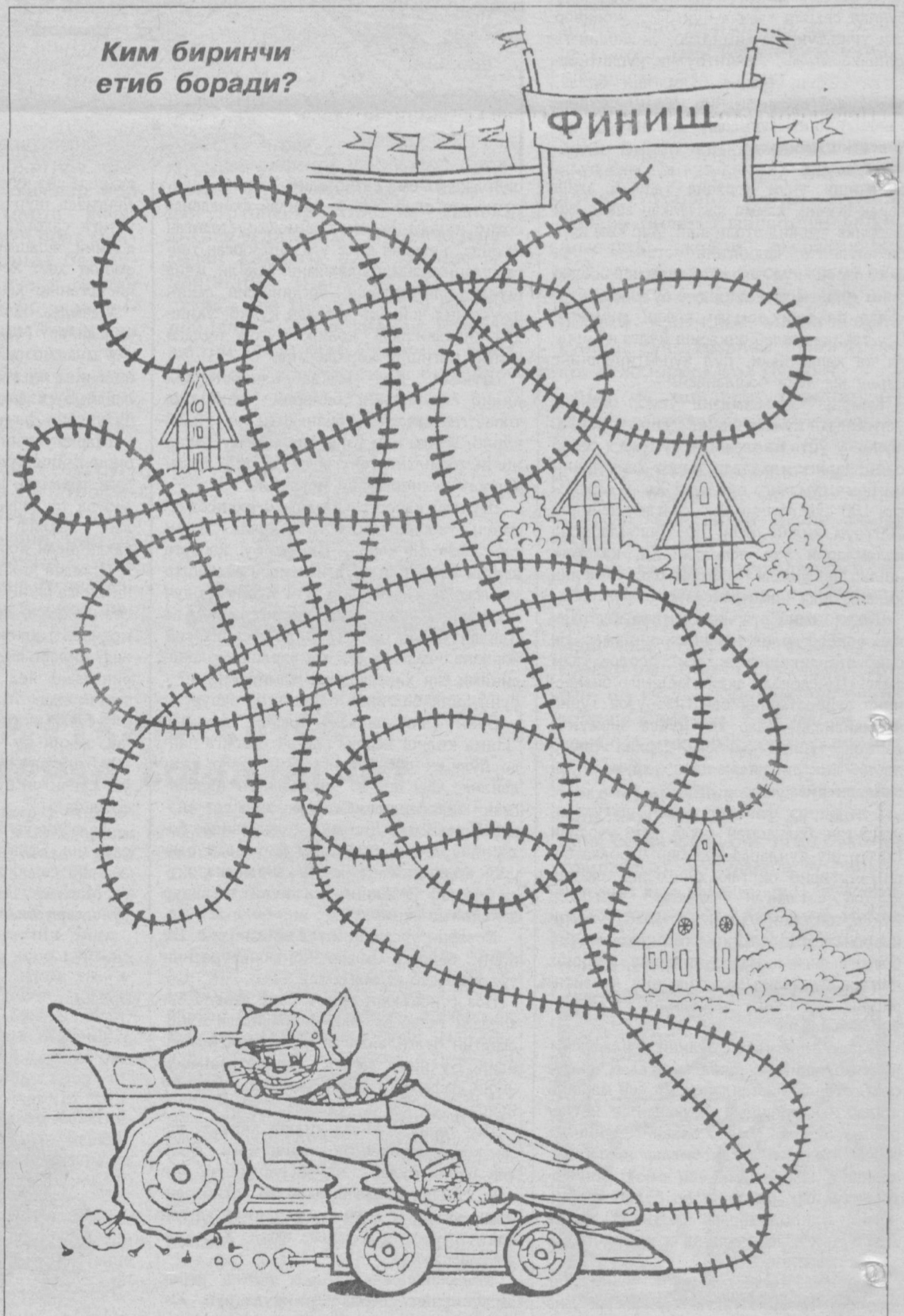
Кимнинг парашюти қайси бири?

Жерри мусобақага қўйилган мукофотни оладими?

Суратлардаги 12 та фарқни топинг

Ким биринчи етиб боради?

(Давоми. Боши ўтган сонда)

Дастурхон атрофидан турар экансиз, стол устидаги кераксиз буюмларни йиғиштиришга онангизга ёрдамлашинг ва кундалик ҳаётингизни бошлашга киришинг. Аввал нима қилмоқчи эканлигингизни ўзингиз яхшилаб аниқлаб олинг. Қилмоқчи бўлган ишингиздан аввал қандай завоқ оласиз-у, бу иш бошқаларга қандай наф келтиради. Шу ҳақида жиддий ўйлашингизга тўғри келади. Акс ҳолда қуйидагига ўхшаган воқеалар ўзингиз билмаган ҳолда юз бериши мумкин.

Мафтуна исмли қиз бир ўртоғи билан ўйнаш учун унинг уйига кирибди. Қараса, дугонаси тувакка гул тўказаётган экан. Мафтунанинг унга жудаям ҳаваси келибди. Дугонасининг:

-Илдиз отган яна бир гулим бор. Шунинг сенга берайми, тувакка экиб

қўясан, -деган гапидан қувониб кетибди. Гул кўчатини уйига олиб чиқибди-да, экин учун идиш қидириб топа олмабди. Сўнг даласининг миҳ солиб қўйган бўёқ идишини бўшатаётди, миҳларини ерга

қолибди. Волопровод кранидан сув олиб келишга эринган Мафтуна ёнида ётган кучуги Барбоснинг сув ичалган идишидаги суви бўшатиб қўя

Ана кўрдингизми, Мафтуна биргина гул кўчатини ўтказаман, деб, иккита помидор кўчатини увол қилди. Барбоснинг чанқаб қолишига сабабчи бўлди ва миҳларни сочиб онасига ёки даласига иш орттириб қўйди.

Лазиз ўқувчи, аслида Мафтуна қандай иш тутиши керак эди? Буни аллақачон фаҳмлаган бўлсангиз керак.

Хуллас, чой ичиб бўлгач, кўчага чиқиб бир оз ўйнаб келишни мўлжалладингиз. Аввало уйдаги катталардан, ойнингиз, далангиздан, ким бўлишидан қатъий назар рухсат сўранг ва уларнинг ижозати билан кўчага отлангиз.

Бу опамиз бизнинг фақат ёмон ҳислатларимизни кўрар эканлар, деб ўйласангиз адасасиз. Мен сизларга ибрат бўлган жуда кўп тенгдошларингизни биламан. Аста-секин сизларга ана шундай тенгдошларингиз ҳақида сўзлаб бераман.

Муқаддас КАРИМОВА тайёрлади.

БОБОЖОНИМ, БОР БЎЛИНГ!

Қўрғоқ

Менинг ота-онам кўҳна Бухородан. Тақдир тақозоси билан биз Тошкентда яшаймиз. Ҳозирги кунда Бухорода бобожоним, Гулчехра бибижоним ҳолаларим, аммажоним яшашади. Мен сизларга бобожоним ҳақида икки оғиз гапириб бермоқчиман.

Бобом мактабда аъло баҳоларга ўқиган эканлар. Етти йилда ўнинчи синфни битириб, Халқ хўжалиги институтига ўқишга кириб, уни ҳам аъло баҳолар билан тугатиб, кўп йиллар вилоятимизда раҳбар лавозимида ишлаганлар. У кишининг олдларига кўпчилик маслаҳат сўраб келишади.

Ғиждувонда Умаров, Нарзуллаев каби кулолчилар сулоласи ижод қилиб келаяптилар. Айтишларича, Ғиждувоннинг тупроғи жуда ҳам яхши экан. Бизнинг шаҳримиздаги кулолчилик заводининг қурилишига бобожоним бош бўлган эканлар. Шу заводда кўп йиллар директор бўлиб ишлаганлар. Менинг онам ҳам шу заводда расмон бўлиб ишлаганлар. Балки, мен ҳам кулол бўларман. Бобожонимдек иқтисодчи бўларман. Ким бўлганда ҳам уларга ўхшасам, дейман. Бобом жуда қизиқ латифалар, ривоятлар биладилар.

Бу йил 1 сентябрда 63-муборак Пайгамбар ёшларини нишонладилар. Мен қадрдон газетам орқали бобожонимни шу қутлуғ ёшлари ва мустақиллик байрами билан чин қалбимдан табриклайман. Доимо тетик ва бақувват, қувноқ бўлиб юришларини жуда-жуда истайман.

Руслан МИРЗАЕВ, Тошкент шаҳар, Мирзо Улуғбек туманидаги 27-сон мактабининг 4-синф ўқувчиси.

ЯХШИ БОЛА БЎЛАМАН

социб юборибди. Йиғиб бошқа идишга солишга эринибди-да, шундай ташлаб кетаверибди. Идишнинг тагини тешиб, тупроқ тўллириш учун ҳовлидан мўъжазгина томорқадан тупроқ кавлаб оламан, деб буvasи ўтказган помидор кўчатларини бирини чошиб юборибди.

-Уф, бувам кўриб қолсалар, урушиб берадилар, -дебди-ю, энди ҳосил туган помидор кўчатини ахлат челақка ирғитибди. Ва бошқа жойдан тупроқ кавлаб олмоқчи бўлиб, яна бир помидор кўчатининг тагини очиб қўйганини ўзи ҳам билмай

қолибди. Барбоснинг ўқрайиб қараганини ҳам сезмади.

БОБОЛАРДАҲ БОЛАЛАРТА

Болалар! Ўзингизга маълумки, ўзбек болалар адабиёти узоқ тарихий тараққиёт босқичига эга. Ахлоқ-одоб ва таълим- тарбия масалаларига бағишланган асарлар бу йўлдаги илк қадамлардир. Қўлимдаги ушбу тўпلام «Боболардан болаларга» деб номланган. Тўпلامнинг ўзига ҳослиги, аввало, тушунарлиликда акс этади. Ушбу тўпلامдан Алишер Навоий, Абдулваҳобхожа ўғли Пошшохожа(Хожа), Муҳаммад Шариф Гулханий, Абдулла Авлонийларнинг сиз болажонларга атаб ёзилган ҳаётбахш насихатномалари жой олган. Шулардан бири Абдулла Авлонийнинг «Тақсим» ҳикоятини эътиборингизга ҳавола қиламан.

ТАҚСИМ

Бир кун икки бола кўчада ўйнаб юриб бир дона ёнғоқ топиб олибдилар. Бири дебди: «Мен биринчи кўрдим, ёнғоқни мен оламан», иккинчиси эса, «Йўқ, ўртоқ, ёнғоқни мен оламан, ердан мен оламан», деб иккиси уруша бошлабдилар. Шу пайт бир йиғит келиб: «Шошманг, талашманг, мен сизларга ёнғоқни яхшилаб тақсимлаб бераман», деб ёнғоқни қўлига олиб икки паллага бўлибди. Бир палла пўчоғини биринчи болага, иккинчи палла пўчоғини иккинчи болага бериб: «Мана, қолгани тақсим қилган кишига», деб мағзини оғзига солиб жўнаб қолибди. Болалар бўлса, пўчоғини ушлаб, бир-бирларига ҳайрон боқиб қолаверишибди.

Ҳисса: Озга қаноат қилмаган кўндан қолур.

Ҳикоят сизга ёқдими? Ёққан бўлса, бўш қолган вақтларингизда ушбу китобни варақлаб диққат билан ўқинг. Ўзингизга тегишли хулоса чиқариб олишга ҳаракат қилинг. Ылим доиранингиз кенгайиб, фикрлашингиз равон бўлади.

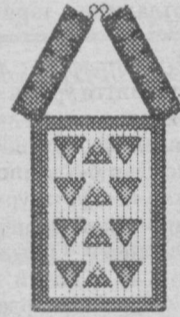
ГУЛЮЗ тайёрлади.

ДУҒОНА ИЗЛАЙМАН

Салом «Тонг юлдузи»! Исминим Шаҳноза. Асли Тошкент вилоятиданмиз. Лекин ҳозирда Тошкентда, бировнинг ҳовлисида ижарада яшаймиз. Мен сенинг қарийиб барча сонингни қолдирмай ўқийман. Биласанми, юрагимдаги дардларни сен билан ҳасратлашмоқчи бўлиб хат ёзаяпман. Нега, дейсанми? Мен билан кўчамизда бирор қиз ўйнамайди. Мен ёмон қиз эмасман. Чақмачақар ҳам эмасман. Ким кўрса вой бунча ширин қиз экан, кимнинг қизисаң, деб сўрайди.

Ойимлар қаердадир ошхонада ишлайдилар. Кечқурун келадилар. Мен эса кўчада юраман. Уйдан икки бўлак нон олиб чиқиб кучукларга бераман. Кучук нонни еб олдимда ётади. Шу алфозда анча ўтиргач уйкум келади. Секин уйга келиб ухлаб қоламан. Ойижоним қачон келганларини ҳам билмайман. Бу гапларни ойижонимга айтсаммикан дейману, айтолмайман. Лекин сенга ишонаман. Сен мени тушунсанг керак.

ШАҲНОЗА

Обуна узилмасиз жараян

Mening onam shifokor. Ammo adabiyotga juda qiziqadi. Uyimizga har kuni non bilan bioga albatta gazeta va jurnal ham olib keladi. Odamlar Jamilaxon o'qimishlida, shirin so'zi bilan ham odamlarni davolashni uddalaydi, deyishadi.

Onajonim har yili meni "Tong yulduzi" ga birinchilar qatorida obuna qilib qo'yadilar. Chunki, "Tong yulduzi" ni o'zlari ham o'quvchilik davrlaridan beri qiziqib, sevib o'qiydilar. Men hamma sinfimiz o'quvchilarini "Tong yulduzi" ga obuna bo'lishga chorladim. Ular 2000 yilda yuz foiz o'z gazetalarini o'qiydilar.

Nafisa OCHILOVA, Toshkent shahar, M.Ulug'bek tumanidagi 49-maktab o'quvchisi.

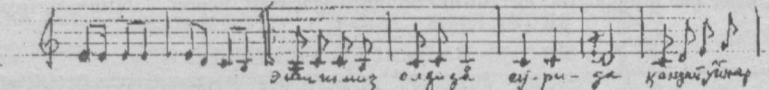
1. СЎРИДА

Султон АНВАРОВ мусиқаси, У. АБДУАЗИМОВА шеъри.

(5 қисмли сюита) Эшигимиз олдида, Сўрида. Қандай ўйнар эканмиз, Кўринг-да!

Сўри-сўри эмас, кўк. Кемамиз. Капитан, матроси йўқ. Демангиз.

Бир яхшилаб жойлашиб Олинглар. Қани йўлга... чиқди-и-к, Хуш қолинглар!..

